

Від Києва до Безансона у Другу світову

Як українські батальйони
звільняли від нацистів
Францію
» стор. 8—9

Ігри нервів

Ольга Харлан удруге в
кар'єрі виграла олімпійський
командний турнір шаблесток, а
Ярослава Магучіх продовжила
серію знакових перемог
серед висотниць
» стор. 15

Не сосисками єдиними,

або Німецькі...
вареники

» стор. 11

Україна молода

Середа, 7 серпня 2024 року

№32 (5996)

Учорашні курси
НБУ:
1 \$ = 41,196 грн
1 € = 45,147 грн

Вихід на платформу

Ентузіасти
з Лохвиці
налагодили
випуск
роботизованих
пристроїв
для фронту

» стор. 7

Олег Карабка з пультом управління винаходом.
Фото з фейсбуку.

Мунір Мамедзаде
голова Представництва
ЮНІСЕФ в Україні

«Маленькі мандрівники в Україні зможуть використати час у подорожі для навчання через гру та отримати базову психосоціальну підтримку від працівників, коли і якщо це буде необхідно».

■ СЕРВІС

Вхід тільки з дітьми

Укрзалізниця запускає перший дитячий вагон, спроектований у партнерстві з ЮНІСЕФ

Укрзалізниця піклується про найменших пасажирів.
Фото ілюстративне, з Вікіпедії.

Людмила НІКІТЕНКО

Відтепер маленькі українці зможуть подорожувати зі своїми батьками у дитячому вагоні. Як повідомляють в Укрзалізниці, стартували продажі квитків на перший дитячий купейний вагон, який курсуватиме в складі поїзда №15/16 Харків—Ясіня з 8 серпня. Вагон оснащений так, щоб найменшим пасажиром від 0 до 8 років було комфортно, безпечно та цікаво в дорозі. Дитячий вагон був спроектований спільно з Дитячим фондом ООН (ЮНІСЕФ) та за фінансової підтримки уряду Бельгії.

За словами голови правління Укрзалізниці Євгена Ляценка, очолюване ним відомство прагне стати найбільш дружньою до дітей залізницею в Європі. «Вдячний ЮНІСЕФ за партнерство та турботу про найменших пасажирів на всіх етапах їхньої подорожі: від сучасних дитячих зон на 6 вокзалів до цього вагона. Важливо, що цей унікальний вагон модернізовано в Україні — на нашому Київському електровагоноремонтному заводі. До кінця цього року плануємо запустити ще 7 таких вагонів», — розповідає пан Євген.

Роботи з модернізації цього вагона тривали близько пів року. І вже 8 серпня він вирушить у свій перший рейс символічним маршрутом, який поєднає схід та захід України та регулярно перевозитиме групи дітей з Харківщини на відпочинок у горах.

Як зазначає голова представництва ЮНІСЕФ в Україні Мунір Мамедзаде, третій рік, після початку повномасштабної російсько-української війни, родини з дітьми змушені набагато частіше їздити по всій країні. Завдяки спільній з Укрзалізницею ініціативі та за фінансової підтримки Бельгії маленькі українські мандрівники зможуть використати час у подорожі для навчання через гру та отримати базову психосоціальну підтримку коли і якщо це буде необхідно. Окрім того, дитячі вагони оснащені різноманітними розважально-пізнавальними матеріалами, аби діти мали можливість розвиватися за будь-яких умов.

«Запуск таких вагонів має стати частиною ширших спільних зусиль різних партнерів задля створення повністю дружнього до дітей середовища. Ці інвестиції вкрай важливі для майбутнього дітей, а отже — для майбутнього країни. Це знак надії та оптимізму в ці важкі часи. Підтримка уряду Бельгії підкреслює те, наскільки важливо забезпечити, щоб кожна дитина в Україні могла розвиватися та в повній мірі розкрити свій потенціал», — додає тимчасово повірений у справах Посольства Бельгії Фредерік Девелтер.

Як розповідають в Укрзалізниці, у процесі модернізації вагон отримав низку сучасних рішень, які зроблять подорож батьків з дітьми комфортно: від дитячих манежів до сповивальних столиків у вбиральні. Квитки у цей вагон доступні для придбання винятково через мобільний застосунок Укрзалізниці, вартість квитка аналогічна вартості купейних квитків цього ж класу в тому ж поїзді. Вагон має маркування «Дитячий» у застосунку, щоб батьки, які подорожують з маленькими дітьми, могли обрати поїздку саме в цьому вагоні. ■

■ НА ФРОНТІ

Війна роботів

Вітчизняний парк БПЛА й інших технічних помічників зростає

Лариса САЛІМОНОВИЧ

Агент партизанського руху «Атеш» зафіксував висадку біля мису Херсонес ворожого гелікоптера з військовими інспекторами. Вони пересіли на катер і вирушили у бік Кілен-бухти. Вочевидь прибули вивчити ситуацію зі знищенням підводної лодки «Ростов-на-Дону», адже для них це задача з багатьма невідомими. Українські артилеристи хоч і вигнали бойовий флот московії з Криму морськими безпілотними системами, але ще не били настільки глибоко. Потоплення субмарини-ракетоносія викликало на болотах справжній пропагандистський гвалт. Тоді ж на півострові рашисти попрощалися із системою ППО й отримали пошкодження чотирьох установок ЗРК «Тріумф».

Лариса САЛІМОНОВИЧ
Тернопільська область

Площу теперішнього Індустріального парку, розташованого неподалік Тернополя, колись займав великий м'ясокомбінат. Про його масштаб і досі нагадує персональна залізнична колія, якою відправляли ковбаси до багатьох міст, включно з «масквой».

Подібно до багатьох радянських заводів, це виробництво не витримало конкуренції, залишивши по собі невпорядковані приміщення і гори сміття та металобрухту. Частина покинутого залізничного вузла залишили в себе, використавши його для створення оригінального інтер'єру. Сьогодні тут можна побачити циліндричні люстри і витіюваті меблі, у яких вгадуються фрагменти труб і старого обладнання.

З такого ж матеріалу виготовлений і п'єдестал, на якому височіє погруддя Тараса Шевченка. Поруч з постаментом розташована велика металева ваза, куди помістили витончені залізні квіти, а також розкритий Кобзар. Нова оригінальна естетика додає старій епосі ще більше махрового анахронізму, натякаючи водночас на спадковість виробничих процесів.

Але не все так мило і гармонійно. Погруддя Тараса Шевченка тут не замовляли сучасним скульпторам, а знайшли на горі того ж таки сміття. Імена вандалів ганьбою ніхто не вкрив, тому правопорушення лишилося непокараним. Утім, на щастя, помилку попередників нові орендарі виправили із особливим душевним теплом, підвищивши власну репутацію.

Сьогодні на території цього індустріального парку розташовано 25 різних підприємств, де працюють понад 600 людей. Більше половини компаній переїхали на Тернопільщину із прифронтових регіонів. Найбільші потужності займає запорізька виробнича марка «Гуляй поле», що спеціалізується на випуску майонезу, кетчупів і соусів. Головним

Вітчизняний парк БПЛА зростатиме далі. Днями Міноборони підписало з підприємствами ВПК дві угоди (відповідно на 5 і 3,7 мільярда гривень), які передбачають випуск української військової техніки. У пакеті нового замовлення є і виробництво сучасних безпілотників.

До речі, роботизовані системи бувають різними. Сьогодні піхотинці, що захищають Торецьк, активно використовують на передовій роботів-собак Unitree Go 2 Pro. Бригада Kurt & Company 28-й ОМБр показала відео і кілька світлин, на яких робот-пес пересувається містом, оцінюючи безпеку маршруту. Цих розумних помічників бійці бригади намагаються використовувати і в ході вуличних боїв. Ті швидко рухаються, плавно маневрують і точно виконують команди оператора.

Тим часом бої за Торецьк стали ще більш жорстокими. Ворог підійшов до адміністративних кордонів міста, постійно його обстрілює і засилає вглиб свої ДРГ. Триває евакуація трьох тисяч місцевих жителів, які ще не встигли виїхати в безпечні місця. В основному, це люди похилого віку, які сподівалися перечекати війну.

Загалом Донецький напрямок залишається й надалі найгрячішою точкою фронту. Ворог постійно наступає, відтісняючи ЗСУ із зайнятих раніше позицій, але не скрізь отримує перемогу. Днями наші військові зупинили в районі Курахового ворожу десантно-штурмову бригаду, що вкотре намагалася захопити села Костянтинівку та Парасковіївку. Зіткнення відбулося на позиціях 471-го окремого піхотного батальйону. Наші бійці увесь час слідкували за просуванням ворога за допомогою розвідувальних безпілотників, корегуючи вогонь. У підсумку, українські удари змусили штурмовиків тікати. Уцілілих рашистів, танк і три бронемашини добила пілоти БПЛА.

Також загарбники тиснуть у районі Покровська, неподалік Донецька та біля Роботиного. ■

■ РЕЛОКАЦІЯ

Індустріальний Тарас

Пам'ятник Шевченку з матеріалів старої епохи у колі резидентів із прифронтових регіонів

Тарас Шевченко у стилі «техно».
Фото авторки.

інвестором парку стала одна з аграрних компаній України, яка вкладала в проєкт 150 мільйонів гривень.

Аби розмістити тут свої потужності, потенційні резиденти стоять у черзі. Їх приваблює вигідне географічне розташування (близькість до західного кордону), а також податкові пільги і митні преференції.

«Кожного виробника, який приходить до нас, вносимо до державного реєстру як учасника, — повідомив директор промислового хабу Віталій Король. — Якщо виробник має завезти в індустріальний парк обладнання з-за кордону, то держава ска-

совує йому 20% ввізного ПДВ та 10% мита. Тобто, 30% податків він уже економить, працюючи на цій території. Але є умова — обладнання має працювати винятково на території ІП та без права продажу на п'ять років. Держава дає можливість, але обмежує, аби не було зловживань. Ще один плюс — виробник упродовж десяти років не сплачує 18% податку на прибуток. Водночас ми як керівна компанія індустріального парку не маємо податкових пільг, оскільки нам заборонено займатися виробничою діяльністю. Керівна компанія отримує 10% від оренди, які скеровує на обслуговування території». ■

Юлія ШИПУНОВА
Париж

ОЛІМПІАДА-2024

Пісня і ложка борщу

Джамала, Усик й інші привертають увагу до війни в Україні

Співачка Джамала в олімпійському Українському домі. Фото з фейсбук-сторінки співачки.

ні вже сьогодні, незалежно від поточних результатів на змаганнях. Важливо також аналізувати помилки і вносити зміни, щоб досягти кращих результатів у майбутньому.

За словами міністра молоді і спорту Матвія Бідного, вже підготовлено новий закон, який дозволить реформувати спортивну сферу і нарешті відійти від радянського підходу до підготовки спортсменів.

Нагадаємо, «Воля до перемоги» (The Will to Win) — це гасло української олімпійської збірної та культурного простору. Мультимедійний проєкт з аналогічною назвою демонструється відвідувачам. Короткі історії наших спортсменів дають можливість кожному побачити, в яких умовах вони готувалися до змагань. Це справляє враження на іноземців. Адже більшість із них просто не уявляла, що насправді відбувається в Україні і через що довелося пройти атлетам, аби потрапити до Парижа.

Фотопроєкти Юрія Білака (французького фотографа українського походження) та

Миколи Синельникова також є наочними свідченнями про непереможний дух українських воїнів спорту: українські атлети тренуються на майданчиках, зруйнованих російськими ударами. Всі документальні фільми, які демонстрували цього тижня, також про це. Якщо павільйони інших країн, які перебувають поруч, намагаються створити для відвідувачів розважальну програму, то в синьо-жовтому — про війну.

«Для нас головне — донести світу, що відбувається в Україні. Показати, що кожного дня проживають наші люди. Який шлях подолали і долають українські спортсмени. Я вважаю, що ми досягли своєї мети», — говорить заступник началь-

ника управління стратегічного планування та комунікації Міністерства молоді і спорту України Сергій Биков.

Співачка Джамала сказала: «Для мене важливо, щоб ми були найкращими. Ми маємо своїми вчинками показувати, що ми готові бути частиною Європи, і не лише територіально. Ми всі є амбасадорами нашої країни. Говоріть з людьми. Кожен на своєму місці — ви вже можете робити чудові справи».

До завершення олімпіади у Volia Space відбуватимуться ще чимало цікавих зустрічей та презентацій. Заплановано також і кулінарний день (куди ж без борщу?). До речі, борщ, вареники, голубці та котлету по-київськи тут можна скуштувати щоденно. ■

ДО ДАТИ

Талант не продається

У 170-й день народження Марії Заньковецької показали виставу

Свєдокія ФЕЩЕНКО

Вшановуючи 170-ліття з дня народження легенди української сцени Марії Заньковецької, в київському музеї акторки 4 серпня показали музичну постановку про знамениту акторку, чия сценічна й особиста доля була тісно переплетена з іншим корифеєм — Миколою Садовським. У виставі-спогаді «Заньковецька. Життя між рядками» режисера Олександра Співаковського зображено розвиток стосунків між головними героями, в життя і творчість яких вводять Оповідач — Шевченківський лауреат, Герой України Анатолій Паламаренко. Роль Марії Заньковецької грає Надія Агеева-Швед, а спочатку закоханого, а потім зрадливого Миколи Садовського — Анатолій Суханов.

У часи імперських заборон української культури, працюючи з Марком Кропивницьким, Михайлом Старицьким Миколою Садовським, Панасом Саксаганським, Іваном Карпенко-Карим, Марія Заньковецька стала незрівнянною зіркою славетного Театру корифеїв. А до того талановитій артистці потрібно було переконати батька і розірвати свій шлюб, щоб мати право виступати на сцені.

Марія Заньковецька по батьківській лінії належить до старовинного роду Адамовських, який бере своє коріння з XVII століття із засновника Адама — польського шляхтича. Адам приїхав із Польщі в Україну й оселився на Чернігівщині. Його син, також Адам, одружився з українською дівчиною козацького роду, дочкою сотника Івана Зеленка. Їхня гілка роду дала покоління славних звитяжців — представників козацької старшини, пові-

Марія Заньковецька. Архівне фото.

домляють у Музеї Марії Заньковецької, який є філією Музею театрального, музичного та кіномистецтва України.

Артистизм Марія почала проявляти вже буквально у віці 3-4 роки. А потім заворожувала талантом усіх, хто мав за щастя бачити її неперевершену гру. На гастролях української трупи в імперських москві та петербурзі Марії Заньковецькій пропонували доєднатися до російського театру, обіцяючи велике утримання. Однак акторка принципово залишалася в Україні українською мисткинею.

Майстерність Марії Заньковецької, яка блискуче грала понад 30 ролей, відзначав Симон Петлюра у великому публіцистичному тексті в 1907 році. А Михайло Грушевський називав актрису царицею української сцени. У професійному театрі першою її ролю стала Наталка-Полтавка. Основні місця, пов'язані зі славетною артисткою: Київ, Ніжин, Чернігів, нинішній Кропивницький та село Заньки, де народилася. ■

ПРЕЗЕНТАЦІЯ

«Гонор» захищає

У Києві презентують книгу про захисників Бахмута

Тетяна РУДЕНКО

Капітан ЗСУ Олександр Ябчанка, командир 2-ї роти «Гонор» батальйону «Вовки Да Вінчі» імені Дмитра Коцюбайла, у Києві 8 серпня презентує нову книгу «Жмур». Це історія з бліндажу захисників Бахмута, свідком яких автор був особисто.

Чинний військовий, незважаючи на жахливі умови, поранення та біль від втрат побратимів, зміг розповісти про життя на фронті живою мовою, по-справжньому, нічого не приховуючи і не прикрашаючи. «У вирі цієї війни я зустрів справжніх героїв — титанів духу та волі, пліч-о-пліч з якими мав честь боронити нашу землю. Нам не потрібно вигадувати легенди, бо саме життя пише їх щодня на полях битв нашої війни за Незалежність», — коментує автор.

Олександр Ябчанка каже, що книга є правдивою розповіддю про неймовірні події та людей, які їх творять. «Кожне ім'я в ній — це легенда, викарбувана не в міфах, а в реальності нашої боротьби. Це історія про тих, хто своєю відвагою та самопожертвою творить нову, вільну Україну», — констатує Олександр.

«Жмур» — це локація та бліндаж, який став укриттям для українських військових, які захищали дорогу на Бахмут під час боїв за це місто. Бліндаж «бачив» багато — хоробрість і підтримку, дружбу і страх, радість та розчарування. Когось він

«Жмур» — локація, бліндаж та книга. Фото надане SOLARIS agency.

врятував, а хтось навіки залишився поруч із ним.

Книгу від видавництва «Колесо життя» ілюструють не тільки зображення, а й реальні відео з фронту, які читачі зможуть відкрити на власному гаджеті. Їх зняли на екшн-камеру безпосередні учасники подій. Наприклад, «Зачистка посадки ротою «Гонор», «Бій роти «Гонор» за останню дорогу в Бахмут».

Олександр Ябчанка буде присутній на презентації своєї книги в онлайн-форматі з передової. Перший день повномасштабного вторгнення російських військ в Україну у 2022 році він зустрів у Львові, але одразу на авто вирушив у Київ, щоб приєднатися до вже сформованої групи «Гонор», яка одразу долучилася до оборони столиці. Олександр спочатку був у підрозділі парамедиком. Далі рота добровольців поповнила лави батальйону «Вовки Да Вінчі». Олександр Ябчанка перекваліфікувався спершу в аерозвідника, а згодом, коли «вовки» стали штурмовим батальйоном, прийняв командування піхотним взводом. В одному з боїв у серпні 2023 року отримав важке поранення. ■

ЗЛОЧИН І КАРА

«Відплатив» за добро

У Смілі зрадник видавав себе за переселенця

Людмила НІКІТЕНКО

На Черкащині до суду скеровано обвинувальний акт стосовно 45-річного чоловіка, який прибув до міста Сміли як переселенець, але передавав ворогу розташування об'єктів ЗСУ. Як повідомили «Україні молода» в обласній прокуратурі, слідство встановило, що взимку цього року ворожий агент виконував завдання представника розвідувального органу РФ — головного управління генерального штабу збройних сил російської федерації, з метою завдання шкоди суверенітету, територіальній цілісності та недоторкності, обороноздатності, державній безпеці України.

За грошову винагороду він передавав дані щодо розташування об'єктів Збройних сил України, установ та організацій оборонно-промислового комплексу, задіяних до виконання оборонних замовлень та об'єктів критичної інфраструктури у Черкаській області, розповідають правоохоронці.

За їхніми словами, обвинувачений у квітні 2022 року виїхав з території Луганської області через загрозу власному життю та здоров'ю внаслідок повномасштабного російського збройного вторгнення на територію України. Вже у Смілі він зареєструвався в органах соціального захисту на-

Агента російської розвідки затримали у лютому цього року. Фото Черкаської обласної прокуратури.

селення та отримував щомісячну грошову допомогу як внутрішню переміщена особа. Також переселенцю було надано житло для безкоштовного проживання.

«Агента російської розвідки було затримано у лютому 2024 року на місці злочину під час виконання чергового завдання ворога. Весь час розслідування чоловіка утримували під вартою. Досудове розслідування та оперативний супровід забезпечено співробітниками УСБУ в Черкаській області», — підсумовують правоохоронці. ■

■ ПАСЬЯНС

Родзинка виборів США: прокурор проти обвинуваченого

Що не посій, родить Єрмак: тінь Зе-канцлера заступила ймовірного президента Камалу Гарріс

Тетяна ПАРХОМЧУК

Усі погляди ділового світу зараз прикуті до віцепрезидента США Камали Гарріс. Саме вона очолила список від Демократичної партії цієї осені на президентських перегонах 2024 року. Президент США Джо Байден призупинив свою кампанію з переобрання та затвердив віцепрезидента Камалу Гарріс на свою заміну. Рішення ухвалено після тижнів посиленого тиску на Байдена з боку високопоставлених демократів та їхніх спонсорів.

Перша жінка-віцепрезидент США

Кар’єрний прокурор з Каліфорнії Камала Гарріс працювала у спеціальному комітеті Сенату з розвідки як сенатор до того, як балотувалася на праймеріз від Демократичної партії в 2020 році. У січні 2021 року вона стала першою жінкою-віцепрезидентом в історії США.

На Глобальному мирному саміті України в Швейцарії в червні Гарріс представляла США й оголосила про виділення понад 1,5 мільярда доларів додаткової підтримки Україні. На саміті також відбулася її шоста зустріч з президентом Володимиром Зеленським.

У лютому 2023 року Гарріс на Мюнхенській конференції з безпеки звинуватила росію у злочинах проти людяності за її війну в Україні, заявивши, що агресор має нести відповідальність за свої варварські військові операції.

А на цьогорічній Мюнхенській конференції з безпеки вона робила все те, що виглядало як агітація, однак при цьому не називаючи Трампа та не окреслюючи зовнішньої політики його партії.

Байден здув Трампа

Аналітики та експерти з виборів США серйозно помиляються, стверджуючи, що заміна Демпартією Байдена на Гарріс призвела до необхідності розпочати президентську кампанію практично з нуля. Вона насправді не є і не буде альтернативою Байдену. Її роль, якщо вона перемає, «довгої руки».

Чинний глава США саме тому закладає і продовжить стратегічні опори майбутньої політики президента-демократа в усіх сферах. Він демонструє відстороненість від лівого і правого партійних кренів, зосереджуючись на вдосконаленні механізмів управління державою і розширенні ролі американців в управлінні нею.

Протистояння колективної Америки на чолі з Байденом — проти нарциса-одинака, для якого влада є лише нічим не контрольованою особистою амбіцією й інструментом розширення власної бізнес-імперії. Після дивного замаху на Трампа він став ледве не святим, і триумфальна вечірка після затвердження його на з’їзді республіканців вказувала, що долю виборів уже вирішено.

Навколо нього сформувались неймовірна енергія, ентузіазм і симпатія. Однак своєю відмовою і промовою в інтересах нації Джо Байден здув це, як пилюку, з поверхні виборчого процесу.

Водночас варто відкинути й практично абсурдний план Дональда Трампа закінчити війну в Україні за 24 години дзвінком путіну — вимогою капітулювати одразу двом сторонам цієї війни під тиском надзвичайної сили президента США.

Джон Болтон, експрадник Трампа з національної безпеки, заявив, що його колишній бос «поняття не має», як припинити «конфлікт в Україні». Навпаки, наслідки обрання Трампа можуть стати «руйнівними» для України, оскільки Трамп не розуміє, що допомога українцям надається «не з милосердя, а через важливість перемоги України для національних інтересів США».

Іншими словами, Болтон передбачає швидше визнання Трампом путіна як певного союзника в образі «свого сучого сина»

і принесення України тупо в жертву. Причому, що 80% американців виступають за підтримку України. І все менше їх є лояльними до росії.

Прокурор проти «хижака»

Тепер Трампу протистоїть енергійна Гарріс, яка до сенаторства обиралась генпрокурором Каліфорнії. Вона одразу кинула виклик республіканцю-хижаку, який збиткувався над жінками. Не прямо, а говорячи про свою боротьбу проти злочинців усіх мастей та шахраїв, називаючи це «типажем Дональда Трампа».

Гарріс не тільки вже зібрала ліву частку голосів делегатів, отримала підтримку всіх штатів і лідерів демократів, 200 млн доларів на виборчу кампанію, а й показала готовність до армреслінгу з Трампом: «Прокурор проти злочинця». Переляканий 78-річний Трамп у відповідь на своїй платформі Truth Social назвав Камалу Гарріс «брехливою, яка знищує все, чого торкається».

Трампу висунуто понад 92 різні звинувачення по чотирьох кримінальних справах на федеральному і на рівні Штатів. Вони стануть лейтмотивом її критики Дональда Трампа поряд із віком і проблемами когнітивності. Виступаючи в Атланті 31 липня, вона запросила його на дебати. Newsweek пише, що Трамп не наважується йти на дебати з Гарріс. Він маніпулює і залишає собі шпарину для відступу: «Так, я, ймовірно, зрештою візьму участь у дебатах... але я також можу навести докази на користь того, щоб цього не робити».

Трампу змушений буде протистояти Гарріс — жінці, яка постійно педалюватиме тему про його ненависть і зневагу до аме-

Камала Гарріс підтримає Україну, якщо не буде часто дивитись на фото з Бюргенштока, де Андрій Єрмак необачно закрив своєю кремезною фігурою майбутнього президента США.

риканців від Байдена і Трампа одночасно. Перший почув їхній голос і пішов. Другий ладен вдатися до будь-яких кроків, якщо вони дадуть йому перемогу. Тому всі американські ЗМІ, за винятком сучасно-трампістських, будуть на боці шкорого Гарріс і критично оцінюватимуть будь-яку публічну появу Трампа.

Водночас за Камалою Гарріс — президент Байден, який продовжить виконувати свої обов’язки й одночасно виступати потужним двигуном її кампанії. Її перемога — його мрія, про що він прямо заявив.

Але, здається, ще одна мрія президента Байдена є більш важливою. Не дати Трампу прийти до влади. Не допустити зламу демократії в Америці та занурення її в хаос трампізму на десятиліття.

Проблеми поки без розв’язання

По-перше. Американцям доведеться ухвалити непросте рішення — вперше обрати президентом жінку. Чи зможе Гарріс виправити зламану політику Гіллари Клінтон, укорінену неприязнь до неї в промисловому поясі США — покаже час. Тоді явно було заохотити голосувати за жінку-президента навіть молодих жінок-виборців. Дається ознаки традиційний американський сексизм чоловіків.

Прокурор проти підозрюваного — Гарріс проти Трампа.

І ще одна непростая проблема, з якою зіткнеться Камала Гарріс, — це відмова половини країни від Барака Обами. Преса тривалий час писала про готовність американців підтримати замість Байдена дружину Обами, Мішель. Її перевага над Трампом — 50% проти 30%. Водночас за Гарріс проголосувало б 42%. Це може свідчити про серйозні гендерні зміни всередині американського виборчого корпусу.

По-друге. Камала Гарріс представляє темнопілку половину Америки. Вона — донька професора з Ямайки й науковиці з Індії у галузі біомедицини, яка добила успіху в дослідженні раку молочної залози. Її кампанія неминуче змушена буде повторити значну частину кальки перегонів Барака Обами. Гарріс важливо не тільки зберегти імпульс підтримки виборців, а й посилити його, завойовуючи довіру перш за все у здатності управляти економікою, еміграцією, національною безпекою і міжнародною політикою.

У Камали Гарріс більше знань, але в Трампа більше досвіду в популізмі й маніпуляціях. Головне, що від Трампа почали відмовлятися темнопілку та латиноамериканські виборці, в яких Гарріс користується підтримкою, 49% проти 44% відповідно.

І по-третє: головним чинником переваги Гарріс може стати стомленість аме-

риканців від Байдена і Трампа одночасно. Перший почув їхній голос і пішов. Другий ладен вдатися до будь-яких кроків, якщо вони дадуть йому перемогу.

Тому всі американські ЗМІ, за винятком сучасно-трампістських, будуть на боці шкорого Гарріс і критично оцінюватимуть будь-яку публічну появу Трампа. Все тільки починається. Цими днями Камала Гарріс обирає віцепрезидента. Білошкірого і, що логічно, популярного.

Відправити його у відставку без процедури імпичменту неможливо, і провести це через Конгрес також нереально.

Відправити його у відставку без процедури імпичменту неможливо, і провести це через Конгрес також нереально.

Відправити його у відставку без процедури імпичменту неможливо, і провести це через Конгрес також нереально.

Закулісся саміту миру

Лідери Заходу вкрай обережно коментують рішучість президента Зеленського провести другий глобальний саміт миру ще до листопада цього року, уникаючи будь-яких варіантів розвитку подій у цьому напрямі.

Очевидно, тут можливі два треки. Перший — президент Зеленський і якась його вузька команда проводить із союзниками закриті таємні консультації, постійно підтримуючи високий рівень відкритості щодо планів на мир з путіним.

Невідомо, чи готові вони грати в «мирний трибунал» над правителем росії та воєнним злочинцем і примушувати його до припинення війни тим чи іншим способом. Ця версія є малопроductивною. Захід, під тиском України, все тугіше затягує зашморг на шії росії.

Другий трек може виявитись надто складним для аналізу оточення президента Володимира Зеленського.

Сам Зеленський боїться, що за такої інтенсивності війни й при такій неготовності союзників надати переважаючу зброю для широкомасштабних і навіть тотальних ударів не лише по російських військах в Україні, а й по території росії, при нарощуванні спроб знищення росією енергетичної інфраструктури великих агломерацій, завдаванні ударів по гуманітарних і культурних центрах, логістичних ланцюгах усе це може призвести до внутрішнього колапсу й тривалої кризи.

Із цим упоратись чинна влада України не в змозі, а замінити її практично неможливо. ■

■ ЛЮДСЬКИЙ ФАКТОР

Цифра, дозволена кремлем

Росіянин Кульчицький повертається до воюючої України...

Володимир СЕРГІЙЧУК,
завідувач кафедри історії
світового українства Київського
національного університету
імені Тараса Шевченка, доктор
історичних наук, професор

Графа у паспорті як кредо для історика

У жовтні 1988 року з таємного відділу цк компартії України на адреси заокеанських українських газет через Постійне представництво УРСР при ООН було відправлено протест чотирьох київських науковців до голови Міжнародної комісії юристів, шведського професора права Джекоба Сандберга, яка розглядала в судовому засіданні в Нью-Йорку наслідки Голодомору 1932—1933 років в Україні. В цьому листі наголошувалося, що «розслідування, яке проводить комісія, навряд чи може бути віднесене до суто правових дій. Воно, швидше, має політичний характер і є співучастью в цілеспрямованій ідеологічній акції. Такі дії не сумісні з принципами об'єктивного дослідження і навряд чи можуть прояснити істину. Тому вони не можуть не викликати недовіри й протесту».

Далі необхідно було вдарити і по «українських буржуазних націоналістах» як нібито ж ворогів власне українства: «Не можна не сказати й про те, що Ваша комісія створена з ініціативи «Світового конгресу вільних українців» (СКВУ), який безпідставно претендує на те, щоб представляти український народ. Насправді ж СКВУ є екстремістським емігрантським центром антирадянської орієнтації, що не визнає існуючого на Україні державного ладу. Виразне антирадянське спрямування цієї організації пояснює й мій про «український геноцид», який вона роздуває й поширює всіма можливими засобами».

Тоді в найбільшій діаспорній газеті «Свобода», скажімо, цілком резонно не надрукували цю відшліфовану у відділі міжнародних зв'язків цк контрпропагандистську агітку. А от у нинішньому році читачі «Свободи» мали б можливість ознайомитися з нею, якби професор Станіслав Кульчицький, розлогу сповідь якого щодо його власної ролі у відкритті правди про Голодомор ця газета надрукувала, обмовився про це хоча б кількома словами.

На жаль, про ініційоване торонтським адвокатом Володимиром-Юрієм Данилівим і підтримане Світовим конгресом вільних українців наприкінці 1983 року створення Міжнародного трибуналу над організаторами Голодомору-геноциду в Україні (так спочатку іменували цю інституцію) у сповіді професора Кульчицького не згадується зовсім.

Автор акцентує увагу на своєму одеському походженні, розповідаючи про те, як із сина вірменки і нібито нащадка галицького шляхтича він був записаний росіянином — це тоді давало імунітет від звинувачень чи у вірменському, чи в українському націоналізмі: «В рік смерті Сталіна треба було одержувати паспорт з обов'язковою позначкою національності. Мати мудро наполягла, щоб у цій графі стояла позначка «росіянин». Зрозуміло, що ця порада мала усвідомлено кристалізуватися і в життєві й наукове кредо майбутнього історика.

У цих своїх споминах Станіслав Кульчицький зосереджується на контактах з пред-

Станіслав Кульчицький досліджував Голодомор-геноцид так, як диктувала компартія.

ставником робочої комісії Конгресу США з вивчення Голодомору Джеймсом Мейсом, наводить схвальні відгуки останнього про свій внесок у вивчення цієї проблеми, що, очевидно, розчулить нашу заокеанську діаспору.

Професор Кульчицький справді був тим, кому компартія наприкінці 1980-х років довірила висвітлення вказаної теми відповідно до визначеного в цк й узгодженого з московю напрямку й обсягу контрпропагандистської боротьби проти української діаспори, яка розпочала активну діяльність щодо вивчення й поширення правди про великий злочин кремля в 1932—1933 роках. Відтак допущений до цілком таємних архівів цей науковець одержав можливість побачити багато, але написати так, як треба.

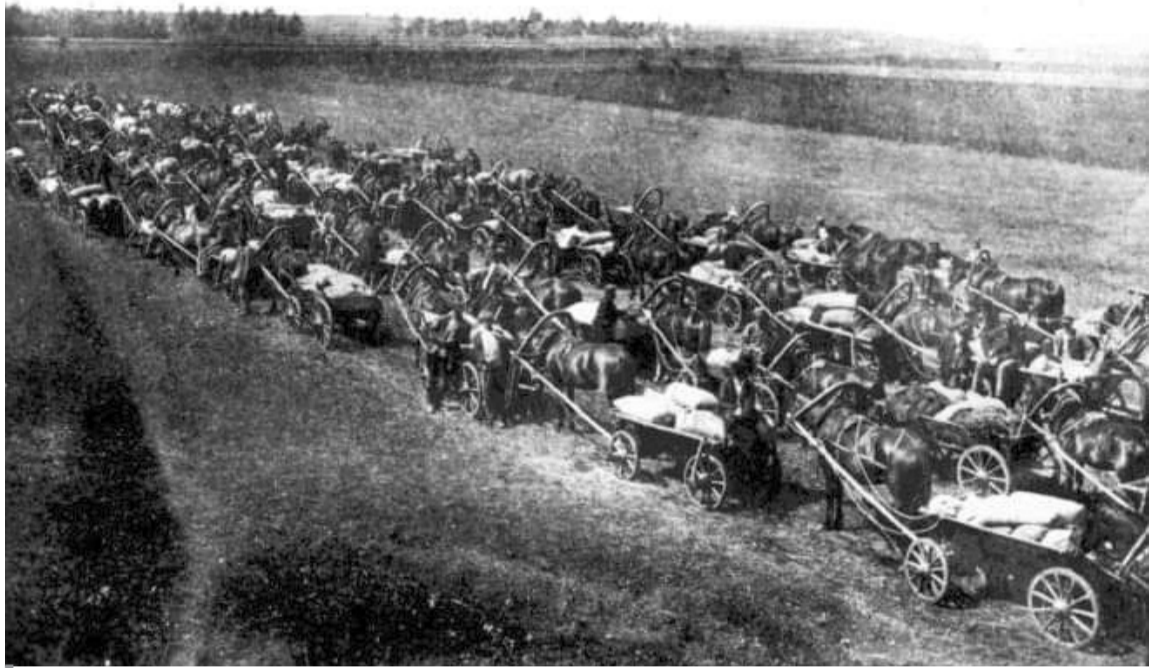
...Бо Кульчицький уже визнав

І він писав так, як вимагали від нього тоді в цк компартії України, — це були правила поведінки для номенклатурних науковців. Насамперед Станіслав Кульчицький іще в січні 1988

Він писав так, як вимагали від нього тоді в цк компартії України, — це були правила поведінки для номенклатурних науковців.

року першим поширює для англомовних читачів пропагандистську концепцію москви про так званий «всесоюзний голод»: «Добре відомо, що від голоду в ті роки не меншою мірою потерпіли різні райони країни — Північний Кавказ із Прикубанню, Поволжя, Казахстан, Західний Сибір, Південний Урал».

Коли ж необхідно було обґрунтувати спущену з москви цифру втрат українців у 3,5 мільйона осіб, то він узявся й за це. У 1989 році в своїй брошурі він, зокрема, пояснює, як у нього виходить дозволена кремлем цифра: «Найбільше від голоду постраждала Україна. Щоб вирахувати орієнтовну цифру втрат, необхідно мати дані про природний приріст за 1933—1936 рр. У нас є звітні дані лише за 1935 рр. — 420 тисяч, а також наближені до звітних — за 1936 р. — 543 тисячі (перші три квартали — звіт, останній квартал — очікуваний результат). Для реконструкції гіпотетичного природного приросту за 1933 рік (якого насправді не було) та ймовірного приросту за 1934 р. скористаємося опублікованими

Обоз із відібраним зерном, яке зібрали в господарствах Гадяцького району, 1930-й рік. Фото з сайту poltava.to.

у 1927 р. прогностичними оцінками українського демографа А. П. Хоменка. Скорегувавши їх за рівнем реальних даних 1935 р., одержимо природний приріст для 1933 р. — 415 тисяч і для 1934 р. — 418 тисяч чоловік. Додаючи загальну цифру природного приросту за 1933—1936 рр. (1 787 тисяч) до фактичного дефіциту відносно початку 1933 р. (кількість населення станом на 1 січня 1933 року документи рахують у 31 901,4 тисячі осіб. — Авт.), який вказує перепис 1937 р. (1 744 тисячі), одержуємо демографічні втрати в розмірі 3 531 тисячі чоловік».

Така методика підрахунку викликала недовіру в автора цих рядків, бо вона не брала до уваги кількість населення на початок 1932 і 1934 років. Відтак мною було проаналізовано

Меморіалу жертвам Голодомору-геноциду 1932—1933 років в Україні було цілком закономірним. При цьому, правда, додавалося, що названа цифра в 3,5 мільйона жертв уже визнана Тімоті Снайдером, Андре Граціозі й Станіславом Кульчицьким, тому, мовляв, не треба шукати чогось нового.

Але оскільки прихильники наукового підходу до встановлення істини продовжували аналізувати первинні архівні документи на місцях, то виявилось, що німецькі дипломати, котрі в 1933 році повідомляли з москви до Берліна про кількість жертв в УСРР від голоду від 7 до 10 мільйонів, мали рацію: ця цифра на сьогоднішній день, як уже сказано вище, сягає понад 9 мільйонів. А якщо додати втрати українців на Північному Кав-

го музею Голодомору-геноциду Олесю Стасюк, бо це ж вона підписала звернення до СБУ з проханням провести додаткове розслідування з визначенням кількості жертв, як того вимагала Генеральна прокуратура України ще 2009 року.

Ось уже третій рік вони, в тому числі наступниця професора Кульчицького на посаді завідувача відділу Інституту історії України НАН України Лариса Якубова, намагаються забрати в О. Стасюк диплом доктора історичних наук, шукаючи елементи плагіату в її дисертації. Досі справа розглядається в судах, а необхідного результату для ініціатора цього рейваху професора Кульчицького досягнути не вдається. Можливо, тому, що його самого в цей час не було в Києві.

Із сонячної Адриатики — до «свого народу»

Щоправда, нещодавно він повернувся до воюючої України із закордону, куди виїхав після російського вторгнення, ось так поспивши своє рішення в січні 2024 року: «Це есе я обдумував і писав, відпочиваючи на італійському узбережжі Адриатики, у напівсонному курортному містечку. Постійно дивився «Блискавку» в телефоні, щоб дізнатися, як живуть мої співвітчизники під щоденними ракетними обстрілами. Через кілька днів повертаюся в Україну, щоб жити і працювати разом зі своїм народом. Переможемо!».

Зрозуміло, що професор Кульчицький не залишить ся осторонь звичних для нього справ. Тим паче, цілком імовірно, додадуться й нові, які поставлять проблеми перед його командою. Скажімо, у названих вище борців з плагіатом можуть запитати, чи немає його в окремих текстових збігах книги С. Кульчицького й Л. Якубової «Кримський вузол» з монографією автора цих рядків «Український Крим». Зокрема, тих фактів, які можна було виявити лише в кримських архівах, на які вони не посилаються.

Тобто, роботи росіянину за записом з 1953 року в паспорті Кульчицькому вистачить... ■

РОЗРОБКИ

Вихід на платформу

Ентузіасти з Лохвиці налагодили випуск роботизованих пристроїв для фронту

Ганна ВОЛКОВА

«Я свого бійця недавно втратив, бо не було у нас такого пристрою. А винести пораненого ми з побратимом не змогли», — відповів Олегу Карабці, одному з розробників універсальної наземної логістичної платформи, знайомий військовослужбовець на запитання, наскільки потрібна на війні така техніка. І ці слова стимулюють команду ентузіастів з Лохвиці працювати без вихідних і відпусток, удосконалюючи свій пристрій, призначений для потреб фронту.

Евакує своїх і знищує окупантів

Повнопривідна платформа незамінна для перевезення у важкодоступні місця гуманітарних вантажів (їжі, води), балок для будівництва бліндажів, запчастин до техніки, боеприпасів тощо, а ще для евакуації поранених. Її можна оснастити стрілецькою зброєю, використовувати для розминування територій, а також як наземний дрон-камікадзе — вона легко бере на «борт» 500 кілограмів вибухівки. Тепер розробники працюють над тим, щоб оснастити платформу маніпулятором, і тоді можна буде вивозити на ній тіла загиблих.

Водночас думають над тим, як краще приладнати турель — установку для кріплення та застосування у бойових умовах великокаліберного кулемета, малокаліберної гармати або ракет. Установка забезпечує рух зброї в горизонтальній та вертикальній площинах і дає змогу вести круговий або секторний обстріл.

Як показали експерименти, вона може тягнути за собою до п'яти тонн вантажу. Тобто, ще одне з її призначень — евакуація пошкоджених транспортних засобів з важкодоступних і небезпечних місць.

Платформи оснащені відкидними бортиками по боках, що дозволяє краще утримувати вантажі.

Максимальна відстань керування такими пристроями — 20 кілометрів, а розганяти платформу можна майже до 30 кілометрів на годину.

При максимальній завантаженості роботизована система може працювати чотири години поспіль.

У платформ є неофіційні імена — менша Маріо і більша Супер Маріо, як у героїв-братів відомої комп'ютерної гри. Адже вони й справді керуються людиною за допомогою джойстика. Відеосигнал використовується аналогічний до тих, що і в FPV-дронах.

Вага виробів — 170-180 кілограмів.

Розрізали, пиляли, варили заново

— Ідея запозичена, — не приховує депутат Лохвицької міської ради Олег Карабка. — Ми з товаришами піддивилися її в інтернеті. Але удосконалили і, дослухаючись до зауважень військовослужбовців, продовжуємо модернізувати. Наша фішка — поворотний-переломний механізм, що з'єднує дві платформи. Він вільно обертається, і це додає маневреності та прохідності виробу, адже при цьому всі чотири колеса за будь-яких умов мають зчеплення із землею.

У ході роботи над платформами конструкторам-ентузіастам довелося попідніти: то їх не влаштувала швидкість поворотного механізму, то міцність. Лише над удосконаленням цієї важливої деталі вони морочилися цілих пів року. Розрізали, пиляли, варили заново... Але зрештою вона вийшла ідеальною.

— На ній стоять сучасні двигуни з електротрициклів і якісні акумулятори потужністю три кіловати, — дає характеристику технічній складовій пан Олег. — Їх можна заряджати як від звичайної розетки, так і від генератора, портативної зарядної станції EcoFlow. Половина електроніки — китайська, половина — українська. При установці електроніки було багато проблем, щось доводилось замінювати, щось залишали.

Пульт управління, драйвери для двигунів, різні перетворювачі працюють на різних напругах.

Із самого початку ми задумали скла-

дати платформи з доступних деталей, які можна було б легко замінити. Скажімо, шарові опори взяли від старих «Жигулів». А ось металеві колеса з гумовими вставками зроблені переважно з того, що знайшли у металобрухті або у домашньому непотребі. На колеса поставили диски, виготовлені зі старих борон, — там такий міцний метал, що з нього спочатку ми навіть плитоноски для бронжилетів виготовляли. Дещо із заліза прикупили.

До речі, про колеса. Спочатку лохвицькі умільці поставили гумові, в які закачувалось повітря, але військові їх забракували — на фронті це непрактично, вони легко пробиваються. Адже логістичні платформи мають бути всюдихідними, бо там, де вони використовуються, багато вирв від снарядів, звалених дерев. Конструктори-самоучки зайнялися розробкою нових, і зараз платформи їздять на колесах з листового металу.

Утім за виготовлення потрібних військовослужбовцям роботизованих платформ узялися не дилетанти. Усі причетні до їхнього створення з інженерною або ІТ-освітою мають досвід конструювання техніки і її модернізації, займалися гонками по бездоріжжю. Окрім Олега Карабки, це Костянтин Голінка і Юрій Дейкало. Періодично до них іще хтось долучається. А фінансову підтримку забезпечує підприємець Роман Різник.

Відсотків на 10 потреби удається покривати за рахунок донатів. Виготовлення однієї платформи обходиться майже у 200 тисяч гривень.

Після основної роботи чоловіки збираються у гаражі одного з них і до пізньої ночі мудрують над своїм дітищем. Там же проводять і вихідні, і відпустки.

Військова техніка згодиться в мирних цілях

— Ми активно допомагаємо фронту з початку широкомасштабної війни, — продовжує Олег Карабка. — Спочатку передавали продукти, медичні аптечки, портативні зарядні станції, старлінки, автомобілі... Навіть склали FPV-дрони. А потім, враховуючи запити військовослужбовців, зайнялися виготовленням платформ.

Нині група лохвицьких ентузіастів передала на фронт дві платформи: одна з них виконує свої функції на донецькому напрямку, інша — на сумському. Ще дві майже готові, і ще на пару очікують деталі.

■ Але ж це так мало... Одиночні виробы не роблять погоди на фронті, — вихоплюється в мене. — Чи не плануєте ви запустити цю техніку в серійне виробництво?

— Маємо дуже багато замовлень від військових, не менш як на сотню штук, — каже Олег Карабка. — Але у нас не вистачає ні людського, ні фінансового ресурсу. Сьогодні наша максимальна потужність — 1-2 платформи на місяць. До речі, на перші дві пішло три місяці. Коли виріб буде доведений до абсолютної досконалості, тоді можна пропонувати його у масштабне виробництво.

Спілкуємося з іншими ентузіастами, які працюють у цьому напрямі, обмінюємось з ними ідеями. Тож сподіваюсь, отримаємо в підсумку спільний якісний результат.

Свого часу ми почали займатися платформами, дізнавшись, що їх виготовляють кустарним способом. Можливо, і після цієї статті хтось захоче спробувати,

Костянтин Голінка та Олег Карабка керують роботизованими конструкціями.

Маріо та Супер Маріо.

Маленький пристрій має велику силу.

Фото, відео — «Супільне Полтава», фейсбук-сторінка Олега Карабки.

приєднатись до нашої армії...

■ А не думали над тим, щоб використовувати такі платформи у мирних цілях?

— Ми працюємо на перемогу і вже зараз думаємо, де ця техніка згодиться в

мирному житті. Вона може тягати тракторні причепа, наприклад, або косарки...

Р. S. Для постійних зборів: 4149 4993 7663 5304 (ПриватБанк). ■

ПЕРЕДПЛАТА-2024

Разом — до перемоги!

Передплатити «Україну молоду» на вересень

«Україну молоду» у своїх відгуках і читачі — як зі столиці, так і з глибинки, — і колеги-журналісти оцінюють як головну національну газету держави. Редакція «УМ» і надалі намагатиметься бути гідною такої високої оцінки і вашої уваги, шановні читачі.

Якщо хтось все ще не передплатив «Україну молоду» на 2024 рік, це можна зробити до 20 серпня, і ви отримуватимете газету з 1 вересня. Оформити передплату можна у відділеннях поштового зв'язку, в операційних залах поштамтів, у пунктах приймання передплати, на сайті ПАТ «Укрпошта» www.ukrposhta.ua, ДП «Преса» www.presa.ua, як за електронною версією Каталогу видань України «Преса поштою», так і за друкованим Каталогом видань «Преса поштою».

До наших постійних читачів ми традиційно звертаємося: якщо ви багато років передплачуєте «Україну молоду» — порадьте передплату і своїм родичам, друзям, сусідам, знайомим.

Передплатна вартість «України молоді» на 2024 рік:

на місяць — 77 грн.,

на два місяці — 154 грн.,

на три місяці — 231 грн.,

до кінця року — 308 грн.

Передплатний індекс — 60970

«Укрпошта» додатково за саму процедуру оформлення передплати бере 15 грн.

«Україну молоду» можна прочитати в усьому світі через партнерську мережу PressReader

■ ЯК ЦЕ БУЛО

Від Києва до Безансона

Як українські батальйони звільняли Францію від нацистів

Антон ОГЕЙ

У 1944 році доля занесла два батальйони українських вояків до Франції. Не бажаючи терпіти жакливе ставлення фашистів до себе, українці в повному складі перейшли на бік французьких партизанів і вже незабаром розпочали бої, щоб допомогти зі звільненням Франції.

Історія ніколи не перестає дивувати людей своїми вибриками і викрутасами. Часто в світі відбуваються, здавалося б, майже неможливі речі. Хто б міг подумати, наприклад, що два батальйони українців, які не бажали служити ні радянським, ні гітлерівським силам, стануть французькими героями? Мабуть, ніхто. Чи знали українські вояки, які охороняли Волинь, що вони з кандидатів в УПА потраплять просто до лав французьких партизанів макі? Теж навряд. Чи здогадувалися французькі вояки, що будуть разом із людьми в німецькій формі танцювати веселі танці? Точно ні. Проте це сталося.

Ця стаття розповість вам про нелегку долю українців, які, фактично самі того не знаючи, потрапили до особистої армії Гітлера, а згодом перейшли на бік французького спротиву і навіть стали частиною французької армії.

Яблуко від яблуні

У липні-серпні 1941 року на Буковині, яку щойно відбили у більшовиків, сформували так звані Буковинський курінь, який фактично був частиною ОУН Мельника. Його сформували за погодженням з німецькою та румунською сторонами. І вже незабаром він вирушив до Києва, де мав виконувати функції допоміжної поліції. Але сильні впливи ОУН, хоч і мельниківської, німцям не сподобалися. Тому наприкінці 1941 року курінь було розформовано, а його особовий склад використано для формування 109-го і 115-го батальйонів шуцманшафта.

115-й батальйон, який утворився «на руїнах» Буковинського куреня, продовжував охоронну службу в Києві, поповнюючись особовим складом (велику його частину репресували фашисти за зв'язок з ОУН). А в липні 1942 року одну з рот батальйону було вилучено для формування ще одного батальйону допоміжної поліції — 118-го. За іронією долі в цій роті служило чи не найбільше вояків з колишнього Буковинського куреня. Таким чином і постали два батальйони шуцманшафта: 115-й і 118-й. Фактично утворені один з одного, маючи спільного «батька» — Буковинський курінь ОУН(м), ці батальйони шуцманшафта займалися тим же, чим і решта батальйонів допоміжної поліції.

Про утворення 102-го батальйону відомо значно менше. Він формувался в 1942 році на Крем'янецьчині (Тернопільська область), але подальша доля у них була абсолютно однаковою. У серпні-восени 1942 року всі три батальйони перекинули в Білорусію для боротьби з більшовицькими партизанами аж до 1944-го.

Бригада «Зіглінг»

У липні 1944 року німці, а з ними і всі поліцейські частини, відступили з Білорусії. У розпорядженні Вермахту одразу з'явилася велика кількість розпорощених підрозділів, які опинилися без завдання. З цієї метою створюється поліцейська бригада «Зіглінг», у яку влили майже всі поліцейські підрозділи, що відступили з Білорусії. Якоїсь точної національної приналежності бригада не мала. Близько половини особового складу становили українці, ще половину — білоруси, плюс цілий «коктейль» національних підрозділів: поляки, німці, росіяни, татари.

Моральний дух бригади був на дуже низькому рівні. На такому ж рівні було й екіпірування. Жодного посилення озброєнням поліцейські батальйони, максимум яких були 45-міліметрові трофейні гармати і легкі міномети, так і не отримали.

До бригади потрапили і герої нашої історії — 102-й, 115-й та 118-й українські батальйони шуцманшафту, які увійшли до складу 2-го полку бригади й отримали нові номери: 115-й і 118-й через нестачу особового складу були об'єднані в єдиний батальйон і отримали номер 62. Точний новий номер 102-го батальйону не відомий. Ймовірно, це був №61 або №63.

Незабаром бригаду Зіглінга (її було

названо на честь її командира) вирішили використати для формування 30-ї дивізії Ваффен-СС (друга російська), яка існувала винятково на папері. Новоспечені українські вояки, вчорашні поліцейські, не провели ані дня в перенавчаннях чи збройних діях з іншими підрозділами. А сама бригада так і залишилася набором незбройних і бідних на амуніцію окремих батальйонів і сотень. Більшість їх не бачили одне одного ніколи, а просто частинами були відправлені до Франції для боротьби з партизанами, — починаючи з 17 серпня 1944 року.

Тим часом битва за Францію була у самому розпалі. В Нормандії союзники відбили всі намагання німців відкинути їх у море і розпочали переможний марш на схід. 6 серпня всі партизанські сили французів були об'єднані в FFI — Forces Francaises de l'Interieur, що дослівно перекладається як Французькі внутрішні сили.

15 серпня розпочалася висадка союзників на півдні, а 19 серпня в Парижі було піднято антифашистське повстання.

Саме у вирі цих подій опинилися українські вояки 102-го (оскільки автору не вдалося встановити точний наступний номер, то використовується попередній. — Ред.) і 62-го батальйонів (колишні 115-й і 118-й). Їхні командири, майор Лев Глоба (102-й батальйон) і капітан А. Негребецький (62-й), особисто знали одне одного. Вони бачили, що їхні люди готові воювати з більшовиками, але не мають жодної охоти битись із союзниками. До того ж одразу після прибуття у Францію німці використали українські батальйони на важких інженерних роботах, мало не як рабів, що призвело до ще більшої ненависті до фашистів. Тож Глоба та Негребецький вирішили перейти на бік партизанів якнайшвидше.

1-й український батальйон імені Івана Богуна

Обидва українські батальйони прибули 18 серпня в місто Страсбург. А одразу звідти вирушили в райони своїх операцій. 102-й батальйон під командуванням Глоби 20 серпня прибув до містечка Везуль, що неподалік швейцарського кордону, а 62-й вирушив до Вальдаона, що приблизно за 20 кілометрів від Везуля.

Показовим є один випадок. На шляху зі Страсбурга до Везуля макі підірвали частину залізничної колії, через що ешелон з українцями змушений був зупинитися. Німецькі військові, які вже діяли на місці диверсії, зловили п'ятьох французів, які просто проходили повз. Осатанілі фашисти хотіли їх розстріляти, але особисто Лев Глоба примусив вермахтівців відпустити захоплених французів.

Сили FFI дізналися про невдоволення українців і вирішили вмовити їх перейти на інший бік (логічно, що вони не знали про аналогічні наміри батальйону). З ідеєю переходу виступив місцевий офіцер FFI Симон Дуайон, який звернувся з цією ідеєю до регіонального командира FFI Пола Гепратта. Гепратт дав добро на

Українські вояки танцюють гопак разом із французькими партизанами.

операцію.

Незабаром Дуайон і лейтенант Возняк змогли зустрітись й обговорити умови переходу. Перший контакт було встановлено. Офіцери домовилися, що 62-й ліквідує всіх німецько-фашистських офіцерів і унтерофіцерів та перейде в FFI у ніч на 25 серпня. Однак перехід у першу дату реалізувати не вдалося. Незабаром прийшов наказ передислокувати український батальйон у Діжон, що на 80 км західніше їхнього місця дислокації. Але незабаром німецьке начальство свій наказ скасувало і наказало повернутися до Френ-Сен-Маме, містечка, що розташоване на 20 км західніше Везуля. Там батальйон мав стати на тижневий відпочинок.

Глоба розмістив батальйон у селищі Вельксон (4 км західніше Френ-Сен-Маме) і вирушив разом із лейтенантом Возняком на зустріч із Дуайоном. Це відбулося 26 серпня. Вони дійшли згоди, що батальйон перейде до французів наступного ранку.

Але здавалося, що і цьому переходу не вдасться відбутися. Німці знову підняли батальйон і наказали повертатися до Везуля. Однак Глоба вирішив, що вони вже «набігались».

Перехід

27 серпня о 10-й ранку командир 102-го батальйону майор Лев Глоба на західній околиці французького містечка Нуадан-ле-Ферру (13 кілометрів західніше від Везуля) випустив у небо зелену сигнальну ракету, що означало початок дій.

Бійці раптово атакували і вбили 24 німецьких офіцерів і 70 унтерофіцерів. Серед убитих був німець, майор на ім'я Ханенштейн. Саме він збирався розстріляти п'ятьох цивільних французів за підірвані колії. Українці в цій сутичці втратили двох людей із 820.

Таким чином за кілька хвилин 102-й батальйон знищив 94 німецьких старшин. Після чого вирушив у ліси Конфраккур на з'єднання із загоном FFI, саме тим, який батальйон і мав знищити.

Перехід батальйону на бік французького спротиву приніс наступні трофеї:

- 4 45-міліметрові трофейні радянські гармати з 500 снарядами;
- 4 82-міліметрові міномети;
- 37 52-міліметрових мінометів;
- 21 станковий кулемет;
- 120 ручних кулеметів;
- 130 автоматів;
- 10 автоматичних пістолетів;
- 700 гвинтівок;
- 1 тис. мінометних снарядів;
- 6 тис. гранат;
- мільйони набоїв до стрілецького озброєння.

102-й мав також власну кавалерійську сотню на 90 шабел і власний обоз, який нараховував 210 возів і понад 500 коней.

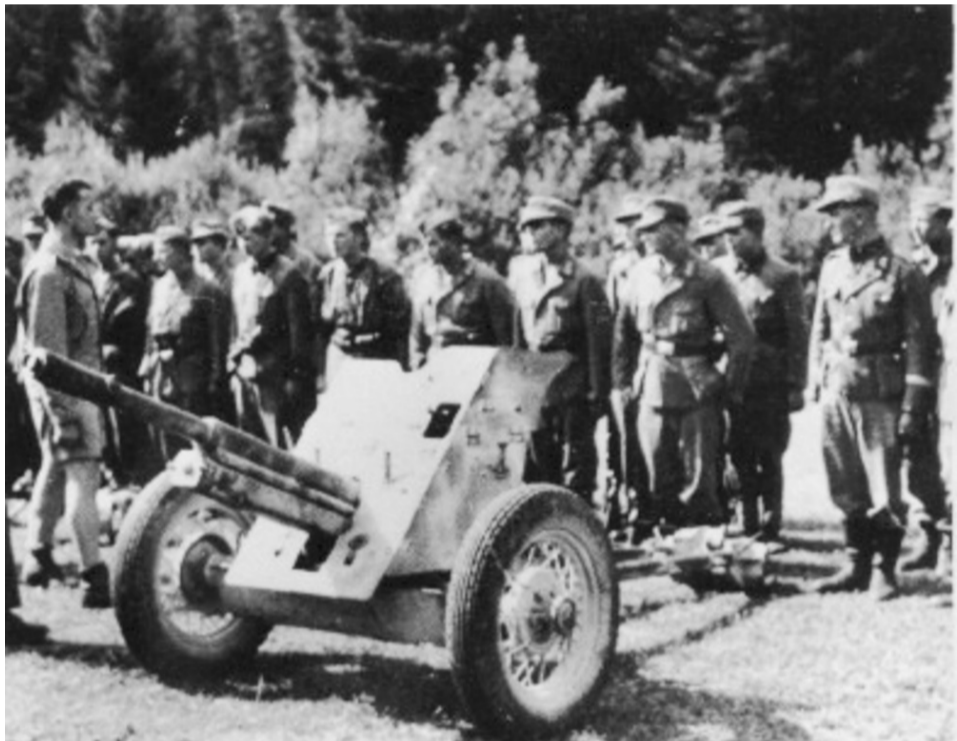
Близько 6-ї години вечора того ж дня батальйон прибув на околиці лісу Конфраккур, де його зустріли вже знайомі старшини FFI — капітан Дуайон і його товариш, лейтенант Клод Вуньйон, які були призначені як офіцери-зв'язківці з українцями.

■ ЯК ЦЕ БУЛО

у Другу світову

Французькі партизани та вояки українських батальйонів.

Українців оглядають французькі офіцери. Попереду гармата, що її українці забрали із собою в лісі.

Фото з архіву автора.

Того ж вечора українцям повідомили, що тепер вони — офіційний бойовий підрозділ FFI, котрий носив назву 1 Bataillon Ukrainien (скорочено — БУК). Батальйон вирішив, що просто «Український батальйон» звучить надто сухо, тож вони вибрали собі назву імені Івана Богуна. Відтоді він став називатись 1-й український батальйон імені Івана Богуна.

Місцеве населення радісно вітало українців, французи радо погоджувались стати проводниками або ж медперсоналом в українців. Так, місцеві мешканці повідомили, що до лісу наближається німецька колона. 28 серпня Глоба підготував вогневу позицію, щоб атакувати колону із засідки, але бою не сталося. Колона вирішила оминати ліс.

Щодо капітана Негребецького і його людей, то він так і не зміг встановити зв'язок з місцевими партизанами. Але зрозумів, що чекати більше не можна.

Важлива ремарка. З невідомої причини в Безансон прибув не весь батальйон, а лише 3 його роти — 464 (за іншими даними — 456) бійці. Водночас вояки згадували, що цілий батальйон нараховував 500-600 бійців. Отже, принаймні 1-2 роти з батальйону перебували в іншому місці.

Уночі з 26 на 27 серпня Негребецький підняв батальйон. Атакувавши німецьких офіцерів батальйону і знищивши 24 (за іншими даними — 25), батальйон забрав усе наявне військове майно і відійшов у ліси.

На жаль, та сама решта батальйону (ймовірно за все, одна рота), яка не була

разом із Негребецьким, так і не дізналася про перехід до французів. У результаті вояків відділу було роззброєно і закинута в концтабори. Командира (роти) О. Паньківа було розстріляно, також було розстріляно ще одного українського офіцера на прізвище Петренко; ймовірно, він був заступником Паньківа.

Щоб укласти погоню, батальйон Негребецького одразу розділився на три частини і вирушив у ліси в пошуках партизанів. Одна рота батальйону все-таки вийшла на одного з членів FFI Жильбера Амю. Той у свою чергу звів українців зі своїм начальством — капітаном Лекерком.

28 серпня всі три роти 62-го переформувалися в Бут-де-Нодс, що південніше Вальдаона. Тут вони дізналися, що їхні товариші під командуванням Глоби успішно перейшли на бік французів у FFI й офіційно стали частиною цієї підпільної армії. А наразі прийшла черга і 62-го. Тепер вони — 2-й український батальйон. Вояки вирішили також розширити свою назву і вибрали собі ім'я Тараса Шевченка, ставши 2-м українським батальйоном імені Тараса Шевченка.

Бойові дії 1-го і 2-го батальйонів

Сидіти в лісах і чекати американців українці не збиралися. Майже одразу українські вояки перейшли до активних дій.

У ніч на 29 серпня вони атакували й розгромили пост прослуховування Люф-

тваффе в містечку Семмадон, знищивши вісьмох німців, але втративши своїх двох убитими, і четверо людей було поранено.

31 серпня 1-й і 2-й батальйони атакували два німецькі конвої, які мали у своєму складі близько 10 автомашини і понад 200 вояків. Українці втратили 11 пораненими, але доценту розбили ворога.

2 вересня близько 10-ї ранку три взводи з українського батальйону атакували містечко Мелін. На той момент там були два ескадрони козаків із 68-го козачого кавалерійського батальйону Ваффен-СС, який належав до 30-ї дивізії Ваффен-СС, тієї самої «паперової» дивізії, до якої було зараховано й 102-й із 62-м батальйони. Після короткого бою з недавніми побратимами обидва ескадрони були знищені; а 37 козаків, які вижили, здалися в полон. На додачу до захоплення ще однієї партії озброєння українці звільнили 20 французьких заручників, яких німці збиралися розстріляти.

На початку вересня в Лондоні британські сили дізналися, що велика група «росіян» підняла повстання на сході Франції й успішно воює проти німців. Було вирішено делегувати до них змішану офіцерську групу союзників. Її склад був надзвичайно цікавим: командиром був підполковник Уоллер Бут, якого тільки-но відкликали з Іспанії за «надзвичайно старанне викриття німецьких агентів». Його заступником став лейтенант Марк Берк, колишня зірка американського футболу з Пенсильванського університету. До групи приєднався лейтенант Уолтер Кузьмук, десантник 101-ї американської десантної дивізії, його батьки були українськими емігрантами, а сам Кузьмук знав українську мову (у штабі таки розібралися, що це все ж не росіяни). Останніми членами групи були французькі лейтенанти Кома і Шармар зі штабу головнокомандувача сил FFI. У ніч на 7 вересня група десантувалася з літака в районі лісу Конфракур, а близько 12-ї години 8 вересня прибула в табір 1-го батальйону. Лейтенант Кузьмук одразу став надзвичайно популярним серед українців, оскільки його батьки були родом із Кременця, у якому й формувався батальйон, відповідно і більшість його учасників були звідти.

11 вересня українці увійшли до одного з лісів селища Конфракур. Радісні жителі висипали на вулиці, обіймаючи та цілуючи своїх визволителів. 12 вересня до міста прибули й офіцери FFI та регулярні американські війська, які стрімко просувалися на північ і схід. На честь звільнення містечка влаштували цілу церемонію. Капітан Дуайон зачитав імена загиблих українців, а поряд із французьким триколором було вивішено український синьо-жовтий прапор. Після цього лейтенант Берк дістав футбольного м'яча і запропонував зіграти, в результаті чого було влаштовано перший в історії товариський матч. Щоправда, рахунок так і не зафіксували. Українці ж приготували дві величезні каструлі борщу й пригощали всіх охочих. Під кінець у селище прибув 117-й кавалерійський ескадрон тієї ж 36-ї піхотної дивізії США. Ним командував підполковник Чарльз Дж. Ходжа. Побачивши, як французи п'ють за здоров'я людей у німецькій формі, Ходжа був просто шокований.

Тим часом 2-й батальйон не відставав від першого. Він допомагав звільняти міста Понтарль'є, Шо-ле-Пасаван, Домблан і Лес-Гранд-Бойс.

Борці і футбол — це дуже добре, але війна ж нікуди не збиралася діватися. Тож українці продовжили участь у бойових діях.

14 вересня до Конфракура підійшли підрозділи Першої французької армії, які разом з українцями без бою зайняли містечко Комбофонтен (5 км північніше Конфракура). В цей момент Глоба та двоє його

офіцерів отримали нагороду Військовий Хрест.

Останній бій 1-го батальйону відбувся 26 вересня, коли батальйон, одягнений у французькі чорні берети і німецьку уніформу, взяв участь у штурмі союзними військами міста Белфор (50 кілометрів східніше Везуля). Вояки успішно виконали поставлене їм завдання і захопили висоту 736 поблизу міста. Цією перемогою і завершився бойовий шлях батальйону.

12 вересня сотня 2-го батальйону під командуванням Федорова і ще одна сотня французів потрапили у німецьку засідку поблизу Мошампа. Обидві сотні змогли прорватися крізь потрійне кільце оточення. Бій тривав понад дві доби. За цей бій французи нагородили 8 вояків батальйону.

Останній відомий бій 2-го БУКу датується 13 вересня, коли українці зробили рішучий внесок у захоплення містечка Пон-де-Руад, яке виступало критично важливим залізничним вузлом. За цей бій іще один вояк батальйону отримав Військовий Хрест. Таким чином, батальйон отримав мінімум 9 нагород. Серед нагороджених були комбат Негребецький, командири рот Білик і Федоров.

У результаті активних дій протягом вересня українці знищили понад 250 ворогів і ще стільки ж узяли в полон. На жаль, бої не обходяться без втрат. Близько 20 українських вояків віддали своє життя за вільну Францію, ще близько 50 було поранено.

Подальша доля батальйонів

Про підрозділи українців, які перейшли на бік французів, дуже швидко стало відомо радянській стороні. Важко було не помітити загони, які в сумі нараховували понад 1 тис. 200 бійців. Отже, комуністи почали одразу добиватися арешту та екстрадиції українців. У зв'язку з цими позовами вже 28 вересня 2-й батальйон був розформований французами. Приблизно в ті ж дні розформували і перший батальйон.

Американські військові хотіли виконати позов СРСР, однак французи вступили за українців. Вони заявили, що обидва батальйони належать до французької армії і є регулярними її підрозділами. Отже, американці не мають жодної юрисдикції в цьому питанні. Насильно повертати українців французи не збиралися. Воякам дозволили обирати — залишитися у Франції або повернутися до СРСР.

На момент озвучення пропозиції (середина жовтня) в 2-му батальйоні залишилося приблизно 340 бійців. З них 116 погодилися на репатріацію. Скоріше за все, таке велике число бійців пов'язане з тим, що просто на похорон семи вояків 2-го батальйону прибули двоє радянських офіцерів і почали агітацію вояків батальйону за повернення. Не потрібно бути генієм, щоб зрозуміти, що жовнірам пообіцяли з три короби, в тому числі й амністією за повернення.

Звичайно, майже всі, хто погодився репатріюватися, були відправлені на Сибір. З 1-го батальйону також певна кількість вояків погодилася на виїзд до СРСР, точне їх число не відоме. Швидше за все, їх було набагато менше, ніж у другому, адже червоним не вдалося дістатися до першого батальйону. Можна припустити, що загальна кількість репатрійованих бійців становила близько 200 осіб. Відомо також, що невелика кількість вояків повернулася до СРСР і наприкінці 1945 року. Щоправда, їх навряд чи було більше за кілька десятків.

Тисяча українців, які вирішили залишитися у Франції, були вліті в 13-ту напівбригаду Французького іноземного легіону, хоча й існують свідчення, що деякі українці змогли продовжити життя у Франції без подальшої служби в армії. Згодом українці в складі цього ж легіону будуть воювати з партизанами в Алжирі та Французькому Індокитаї. І хто знає, скільки українців з колишніх БУКів віддали своє життя десь у В'єтнамі? Важко сказати.

Старі французи декількох невеличких містечок департаменту Ду до сих пір пам'ятають веселих людей у німецьких уніформах, які разом з французами ганяли м'яча по полю, а опісля пригощали всіх смачним борщем. ■

ПСИХОЛОГІЯ

Олександр Тохтамиш: «Не передавайте дітям обмежень: не роби, не будь щасливим, не відчувай»

Кандидат психологічних наук пояснює, як треба формулювати побажання, щоб мати потрібний результат

Ірина КИРИЧЕНКО

Війна загострила наші почуття. Та чи стали ми підбирати для опису наших станів дієві слова? Чи стали українці уважнішими до себе й оточення? Наш співрозмовник — кандидат психологічних наук Олександр Тохтамиш. Він був доцентом на факультеті психології КНУ імені Тараса Шевченка, в Київському університеті імені Бориса Грінченка. Отримав сертифікат післядипломної освіти в Інституті клінічного гіпнозу Мілтона Еріксона в Мюнхені (Німеччина). А ще — професор у Базельському університеті (Швейцарія).

Слова програмують наші дії та життя

■ Олександр Михайловичу, цікаво, як слова впливають на самопочуття? Ви мені колись радили не казати людям «не сумуйте», а казати «тримайтеся».

— Це базова річ також у дитячій психології, у психології виховання, тут є психологічні підґрунтя. Коли я професійно почав більше концентруватися на дитячій психології, моїй доньці було років три-чотири.

Це особливо на дітей впливає: коли їм кажуть «не балуйся», «не роби того», «не роби того», — дитина не чує отого «ні». Частка «не» взагалі не сприймається. Коли ми вийшли з донькою після дощу прогулятися, я це згадав і замість «не ходи по калюжах» сказав їй: «А спробуй ходити по сухому, обходити калюжі». І це спрацювало.

Колись я натрапив на книгу американського психотерапевта Стіва де Шейзера «Слова з самого початку були магiчними». Ми, дорослі, іноді не звертаємо уваги, наскільки діяльність залежить від формулювання. Оскільки у дорослих є частина дитячої психіки, то це відбувається також і з ними.

Щодо наукового підґрунтя, то тут треба згадати Еріка Берна. Це засновник такого напрямку психотерапії, як транзактний аналіз. Це відомий напрям, спеціалістів якого зараз готують в Україні. Це його концепція життєвого сценарію. Якщо дитина чує від батьків у ранньому дитинстві, а особливо в дошкільному віці, що інколи вони, ніби як з хорошими намірами, кажуть: «Ну чого ж ти такий тупий, ну подумай!» — то це програмує: «ти тупий». Те, що дитина чує, а особливо від близьких людей, воно викарбовується в мозку. І те, як ми спілкуємося з дітьми, — це певною мірою програма: «будь таким, не будь таким», і насправді це діє як обмеження.

Ерік Берна виділяв дванадцять таких базових обмежень, які батьки несвідомо передають дітям: «не роби», «не будь щасливим», «не відчувай»... Як у давньому єврейському анекдоті: «Абрамчику, тобі пора додому! — Мамо, я що, змерз? — Ні, ти хочеш їсти». Це заборона відчувати.

■ Тобто заборони потрібно переформулювати у дозволи?

— Я провожу тренінги. Якось у нас був спільний проєкт в Одесі, там ми працювали з цими заборонами, і я їх дійсно переформулював у дозволи. Тобто кожна заборона трансформується, змінюється на дозвіл.

Ось власний приклад. Коли в дитинстві я брав у руку молоток, щоб постукав, батько мені казав: «Поклади, ти не вмієш». Це заборона: «не роби». І я це згадав, коли починав вивчати ці речі. Значить, у мене теж ця програма. І коли ти це усвідомлюєш — це шлях до звільнення, на дозвіл: «я маю вміння, я можу робити».

■ Як ще слова впливають на дітей?

— Окрім батьківських слів, впливають казки, слова пісень. Те, що ми чуємо в дитинстві, певною мірою може працювати як програма, життєвий сценарій. За Берном, це потрібно усвідомити, щоб отримати дозвіл, щоб розширити спектр свого вибору.

Чому психіка людини — це айсберг?

■ Зараз такий час, коли справді треба триматися. Бо в багатьох людей депресія, страхи щодо війни, щодо того, наскільки близько вона прийшла до кожного дому. Скажіть, будь ласка, як заспокоювати лю-

дей? Треба казати не «не панікуй», а «заспокойся»?

— Це вже багато хто, можливо, і розуміє. Утім це непросто втілювати. Тому що ми на автоматі можемо сказати: «не роби того, не роби того», «не забудь те, не забудь це». «Тримайся» або «будь бадьорим» — це навряд чи суттєво знизить депресивність, але це більш гармонійна взаємодія. Бо якщо я чую такий негатив, з благими намірами — «не нервуй», — то на рівні стосунків я нервую також поруч з тією людиною, яка це каже. І це конфліктність. Я можу щось сказати у відповідь, «сам не нервуй», наприклад.

Слова «тримайся», «заспокойся» — більш екологічні. Та коли це постійно повторюється — це індивідуально сприймається. Деколи кажуть: «досить вже». Ми маємо усвідомлювати зворотну реакцію людей. Один психолог сказав, що сенс спілкування, комунікації — у зворотному зв'язку, який ми отримуємо. Комуś підходить одне слово, комуś інше. Загальне правило: формулюємо позитивно, але індивідуальне сприйняття ми маємо неоднакове.

Тут корені ще беруться з теорії афірмації. Колись один француз, Кюе, лікував позитивними твердженнями. Він був аптекарем, й інколи замість пігулок він писав і давав фрази, які треба повторювати для себе щодня по декілька разів: «з кожним днем мені стає все краще і краще». Афірмація — це позитивне твердження, яке не містить слів «не хворий», замість цього — «з кожним днем я відчуваю більш здоровим». Кюе — це один з піонерів використання афірмацій у психотерапії.

■ Давайте ще розглянемо, як працює афірмація.

— Є закономірність, що афірмативні фрази діють, коли людина в розслабленому стані, тоді у нас активнішою стає права півкуля мозку. Вона — це нелінійна логіка. З точки зору правої півкулі мозку, там немає протилежностей, тобто, біле та чорне — це факти, а верх і низ — це напрямки. І вони поєднуються. Функціонування правої півкулі ближче до несвідомої частини психіки.

Є такий метафоричний образ, що наша психіка — це айсберг: верхня частина — це свідомою частина, а нижня частина — несвідомою. В айсбергу верхня частина — це одна десята, а нещодавно в одній із наукових доповідей я почув, що 95% нашого функціонування психіки є несвідомим.

І молитва, й афірмація, і спрямована медитація, і самогіпноз — це те, що працює. Навіть видатний психотерапевт Мілтон Еріксон досліджував явище гіпнозу і виявив, що багато залежить від індивідуальних особливостей.

«Кожна третя цивільна українка має симптоми ПТСР, як і кожний п'ятий чоловік»

■ Нещодавно ви повернулися з Кракова, з Ягеллонського університету, де відбувся Конгрес з медичного та клінічного гіпнозу. Ваша доповідь містила результати дослідження особливостей переживання війни українцями, проведеного на базі факультетів психології Київського університету імені Тараса Шевченка та Базельського університету (Швейцарія).

— Є класичний гіпноз і сучасний, або еріксонівський, гіпноз. У класичному гіпнозі якраз не звертали уваги на форму-

Психолог Олександр Тохтамиш. Фото надане авторкою.

лювання. Будь-який спеціаліст сучасного гіпнозу априорі знає, що важливим є позитивне формулювання. Тому що це більш екологічно, це те, що працює більше на інтеграцію психіки, на можливість самокерування. Коли з'явився еріксонівський гіпноз, він надав більше можливостей до самогіпнозу.

Одна з базових цілей психотерапії — це розширення системи вибору людини. Для саморозвитку — мати більше вибору в кожній конкретній ситуації. Розширення виборів і знаходження ресурсів — це опосередковане навчання, зокрема, через позитивні афірмації, через отримання дозволів, і це працює якраз із прийняттям ресурсів нашої несвідомої частини. Мілтон Еріксон, видатний психотерапевт, звернув увагу, що у несвідомій частині психіки є передусім позитив, є ресурс, і тому варто довіряти своєму несвідомому. Тоді воно відплатить нам новими можливостями, потужними ресурсами.

■ Які тези звучали у вашій доповіді?

— Вона містила, зокрема, статистику впливу війни на українців. За нашими результатами, досить високий відсоток цивільних українців переживають депресію, посттравматичний стресовий розлад (ПТСР), розлади сну. Якщо брати приблизно, то кожна третя цивільна українка і кожний п'ятий чоловік мають симптоми ПТСР. При цьому чомусь парадоксально: серед тих, хто залишився в Україні, суттєво нижчий рівень ПТСР, ніж серед тих, хто виїхав за кордон.

Також я говорив метафорично про «гіпнозу миру» і «гіпнозу війни». Тобто багато з нас, включно з президентом, говорили, що «поїдемо на шапlickи в травні», хоча тоді вже були попередження з точки зору логіки і хто давав цю інформацію — вже знав, що буде війна. А все одно не вірилось. Все одно якась частина мене сподівалась чи не вірила. Тож я говорив про «гіпнозу миру». Тому що переїжджаєш кордон — там мирне життя, які там обстріли! І мирний стан діє як гіпноз.

А воєнний стан, той, який ми пережили, — це стан, який викликає навіть певні гіпнотичні феномени. Зокрема, один з відомих феноменів гіпнотичного трансу — це викривлення часу, коли людина в гіпнотичному стані може оцінити час як більш довгий чи більш короткий. У мене таке було в перші дні, місяці війни — мені здавалося, що це один великий день. Або навпаки, хтось казав, що кожний день тягнеться дуже довго.

Це викривлення часу — показник трансого стану, багато хто з нас це переживав. Метафорично я назвав це гіпнозом війни. Хоча і було очікувано з точки зору логіки, що війна буде, все одно це був стрибок з одного стану в інший, зі стану миру до стану війни.

Звичайно, стан війни — це певною мірою стан виживання, де активізуються захисні механізми, мобілізуються резерви.

■ Який досвід є корисним?

— Я говорив і про концепцію посттравматичного розвитку. Якцо ми переживаємо психічну травму, це може бути травма дитинства або травма війни, — ми не можемо це змінити, минуле не зміниш. Але є поняття розвитку з використанням цього досвіду. Людина, яка воювала, має цей досвід.

Багато з бійців проходять етап неконтрольованої агресії. Ще багато років це буде. Один із симптомів ПТСР — це неконтрольована агресія. Коли я працював у Швейцарії, в Базельському університеті, професором і консультував українців, був такий випадок. Прийшла жінка, яка жила в одному з гуртожитків для українців. На кухні вона зробила просте зауваження чоловіку. Він, як я зрозумів, воював, можливо, у 2014 році, тому що він таке спілкування сприйняв як атаку, як загрозу своєму життю — і почав жінку душити. Невідомо, що сталося б, якби хтось не проходив поруч.

У жінки була дуже сильна образа і травма, тож вона хотіла, щоб чоловіка покарали, написала заяву, а далі скаржилася, що швейцарська судова система м'яка, розгляд справи затягується. У неї також була психологічна травма, вона весь час переживала загрозу своєму життю, що сталася несподівано. Жінка була у дуже депресивному, пригніченому стані. Відбулося декілька психотерапевтичних сесій, щоб це зняти.

■ Стан захисників після повернення з фронту — делікатна тема.

— Непросто дається розуміння того, що проявляється неконтрольована агресія людини, яка воювала. Та це досить типово. У мене був на прийомі учасник війни з 2014 року, захисник Донецького аеропорту, який переживав випадки неконтрольованої агресії ще два-три роки, поки він цього позбувся.

■ Як люди мають сприймати те, що в Україні війна, але цим не надто переймаються обивателі в інших країнах?

— Повертаючись до конференції. Ще я говорив про немедичний синдром, більш використовуваний у масмедіа, — це так званий синдром Апокаліпсису. Після початку повномасштабної війни часто кажуть, мовляв, «третя світова». Коли ми у стані війни, то нам здається, що весь світ у стані війни, вся увага на цьому. Але переїжджаєш кордон — там мирне життя. У Швейцарії казали: «А що, у вас досі війна?». Почули про Бучу, перемкнулися далі на стрічку новин — і забувають. А для нас це Апокаліпсис. Для багатьох світ дійсно руйнується. ■

Дарка КОХ

У нашому попередньому житті, ще до війни, багато хто з нас насолоджувався поїздками за кордон, знайомством з історичними та культурними пам'ятками різних країн, а також ми мали можливість куштувати страви країн, якими мандрували. Дехто й просто вирушав у гастротури, щоб детальніше ознайомитися з тонкощами високої кухні різних народів. Війна змінила не лише наше життя, а й наші звички. Проте це не завадило знаходити позитив у тих ситуаціях, у які ми потрапили. Скажімо, багато моїх знайомих зараз перебувають не з власного бажання за кордонами нашої Батьківщини, тож я вирішила опитати їх щодо «спеціалітетів» та особливостей кухні тих країн, у яких вони наразі перебувають.

Кулінарні будні Німеччини

Моя знайома, Наталя Зубар, разом з дітьми ще в 2022-му вирушила в Німеччину після кількох місяців окупації на Сумщині. Вона й зараз перебуває у цій дружній до нас європейській країні, тож я вирішила поділитися секретами німецької кухні, адже те, що ми знаємо про кулінарію цієї країни, переважно обмежується сосисками з квашеною капостою чи свинячою рулькою під хороше німецьке пиво. Проте, як запевняє Наталя, місцева кухня маловідома для нас.

Звісно, жителі цієї багатой (навіть за європейськими мірками) країни можуть дозволити собі обіди в рестораних чи перекус шпурмою або ж піде (страва, що схожа на менгерльські качапурі — відкритий «човник» із тіста з м'ясною начинкою або з бринзи та шпинату. — Н. З.) у турецьких забігайлівках. Проте в маленьких містечках ще готують удома, і, як розповідає пані Зубар, часто, йдучи вуличками Хайльбронна, міста на півдні Німеччини, де вона проживає, можна відчути запахи тушкованої капусти чи смаженої цибульки, що долинують з відринених вікон кухні.

Переважно німці полюбляють готувати на обід чи вечерю пасту з різними соусами або ж заморозити піцу, запекти готову заморожену страву, яких у місцевих супермаркетах сила-силенна. Проте старші люди ще часто готують маульташен (що з німецької, точніше з швабського діалекту, означає: «мауль» — паща, «таше» — торбинка, але походження цього слова не

ГАСТРОТУР

Не сосисками єдиними,

або Німецькі... вареники

Картопляний салат до будь-яких свят.

пояснять вам навіть старожилі. — Н. З.) Це такі квадратні вареники (принаймні тісто майже таке ж, як і на вареники) з начинкою зі шпинату з бринзою чи кисломолочною сиром, з картоплею і смаженою цибулею тощо.

Також іноді готують ще за звичкою айнтопф — це щось середнє між нашим борщем та солянкою: і там, і там ложка має стояти в каструлі (до речі, «топф» і означає з німецької «каструля»).

Чому за звичкою, бо життя диктує свої закони і свій ритм, тому на такі «витребеньки», як домашні страви, часто не вистачає часу: більшість німців (особливо в кого велика сім'я, а в Німеччині не лише громадяни арабського чи турецького походження мають по 3-5 дітей, а й «аборигени») віддають перевагу життю за містом, у приватному котеджі, ближче до природи. А це в свою чергу створює певні незручності: потрібно дуже рано вставати, їхати в місто на роботу, відвозити дітей у школу чи кіндергартен (дитячий садочок), а ввечері проходити зворотний шлях, тож часу на домашнє приготування зовсім обмаль.

У таких ситуаціях дуже виручають готові заморожені страви — рибні палички (дійсно рибні, а не з рибних відходів, як запевняє пані Наталя), котлетки, лазанья, піци, різноманітні заморожені (що для нас досить

дивно) пироги зі сливами, сиром і шпинатом, традиційні німецькі яблучні чи вишневі струдлі.

Ще мою приятельку вразило варення (чи, швидше, джем) із шипшини — однорідна гомогенізована маса з яскраво вираженим шипшиновим смаком. Здається, цю смакосту виготовляють лише в Німеччині, принаймні ні Наталя, ні я ніде нічого подібного не зустрічали.

Багата Німеччина і на різноманітні конфітури, та особливо вразила мою співрозмовницю джеми з ожини (якої в тих землях хоч греблю гати — навіть у межах міста вона росте вздовж доріг, залізничного полотна, у парках) та лісових ягід, але перше місце серед них посідає її улюблений — з полуниці та ревеню.

Про місцеве пиво годі й говорити — воно таке різноманітне за марками та смаками, що може задовольнити не лише найвибагливішого гурмана, а навіть жінок, які пива на дух не переносять. Для них місцеві броварі виготовляють радлер — щось середнє між пивом та лимонадом міцністю 3%. Ну і, звісно ж, яке німецьке пиво може обійтися без брецля — такого собі бублика, вигадливо закрученого і посипаного крупною сіллю? Він упевнено може стати символом німецької кухні (до речі, на вивісках приватних пекарень часто можна зустріти бредель). Між

Яке німецьке пиво може обійтися без брецля?

іншим, такі бублики випікали й у Львові (правда, називали їх прецлями), адже Львів входив до складу Австро-Угорської імперії, а німецька та австрійська кухні — дуже близькі.

Картопляний салат — і в будень, і до святкового столу

Та годі теревенити, переходимо до практичних «занять» — готуватимемо класичний картопляний салат. Це абсолютно типова повсякденна страва, дуже проста і невибаглива, яку можна вживати як закуску, а можна і як гарнір до сосисок чи шніцеля. Існує безліч рецептів цієї страви (так само, як і українського борщу) залежно від регіону. Хтось готує суто картопляний салат, хтось, окрім ріпчастої цибулі, додає зелену, дехто любить із маринованими огірочками чи вареним яйцем, а хтось — зі смаженими ковбасками або ж беконом. Пані Наталя запропонувала нашим читачам останній варіант, адже він вишуканіший і схожий на святкову, а не буденну страву.

Тож беремо пів кілограма картоплі (в Німеччині на кожній упаковці цього овоча вказують його сорт, у залежності від крохмалистості, що дуже зручно при готуванні будь-яких страв), краще такої, що не розварюється, 150 г бекону чи копченої підчеревини, середнього розміру цибулину, 2-3 мариновані огірочки, сіль та перець до смаку.

Картоплю ретельно миємо і

відварюємо в «мундирах» до готовності, охолоджуємо, а потім нарізаємо великими кубиками.

Тим часом нарізаємо невеликими смужками бекон і добре обсмажуємо, щоб витопити якнайбільше жиру. Підрум'янений бекон шумівкою виймаємо зі сковорідки і викладаємо на тарілку, застелену паперовим рушничком. Цибулю чистимо, нарізаємо півкільцями і викладаємо в пательню, обсмажуємо до прозорості.

Паралельно готуємо заправку для салату: беремо пів склянки бульйону (курячого, яловичого чи овочевого), 2 ч. л. гірчиці, 1 ч. л. цукру, 3 ст. л. винного (якщо немає, то яблучного або звичайного) оцту, 3 ст. л. олії (краще без запахів). Усе це змішуємо в невеликій каструльці, ставимо на вогонь, доводимо до кипіння і заливаємо цим соусом картоплю. Додаємо сюди ж обсмажений бекон, цибулю і дрібно нарізані або ж натерті огірочки, ретельно перемішуємо, додаємо сіль і свіжозмелений перець до смаку — готово! Салат смакує як теплим, так і холодним.

P. S. Часто картопляний салат заправляють майонезом (магазинним чи домашнім) — цей варіант смачніший, як на мене, проте не відповідає канонам німецької кухні. Хочете відчути колорит Баварії чи Швабії — готуйте заправку з бульйону та оцту.

(Продовження — в наступному номері)

ЗАКУСКА З ОГІРКІВ

Бабусин записничок

Пікулі — з'їсте і не пікнете!

Зеня ЗВАРИЮШКА

Бабуся готувала цю закуску (правда, називала її «піклі») з насінників — старих перезрілих огірків, яких завжди було повно на городі. Вони дуже смакували взимку як доповнення до гарніру завдяки їхній твердій «плоті» та пікантності. Бабуся брала великі жовті або майже коричневі огірки, зрізала товсту шкірку, розрізала напівл, виймала насіння, а самі огіркові човники нарізала товстими скибками. Ну а далі йшло чаклування над мискою...

Цьогоріч, коли все дозріває неймовірно швидко і сезон огірків уже закінчується, дуже важливо встигнути зробити ще й таку закрутку, як пікулі. Проте краще все ж робити їх не скибочками, як робила це моя бабуся, а кружальцями — тоді їх можна вживати і як салат, і як доповнення до сендвічів, бургерів чи других страв.

Отож на 3 півлітрові баночки нам потрібно: 1 кг огірків (середнього розміру), 2-3 цибулини, 3 ст. л. солі. Для маринаду: 300 мл оцту, 250 г цукру, 1 ст. л. гірчиці в зернах, 0,5 ч. л.

чорного меленого перцю, 4-5 горішин запашного перцю і 0,5 ч. л. куркуми, яка надасть закусці неперевіреного золотавого кольору (на жаль, у Радянському Союзі, відповідно і в бабусиному переписі, куркуми не було).

Помиті огірки нарізаємо товстими кружальцями (десь по пів сантиметра) у глибоку миску, перемішуємо з сіллю і залишаємо на годину. Потім промиваємо їх у проточній воді.

Тим часом цибулю чистимо від лущиння і ріжемо півкільцями.

У великій каструлі готуємо

Пікулі як доповнення до гарніру.

маринад: для цього кип'ятимо оцет, цукор і всі прянощі. Як закипить — висипаємо сюди нарізану цибулю і проварюємо 2 хвилини, потім додаємо огірки і варимо ще 5-7 хвилин.

Викладаємо огірки у стерилізовані банки, доливаємо маринад і щільно закручуємо, перевертаємо, закутуємо в ковдру і залишаємо до повного вистигання. ■

Людмила ЛИСЕНКО,
культурологиня, лауреат Народної
Шевченківської премії України

■ КНИЖКОВА ШАФА

«Вишійте, мамо, бронезжилет»

Збірка Богдана Томенчука як зброя і молитва, яка збирає допомогу для ЗСУ

Із чималої тележурналістської практики, яка включала і зйомки гарячих точок від кремлівських «братів», крім культурологічної теорії, я зробила дійсно читацький висновок про неабияку психологічно-духовну потребу суспільства у високомистецькій, добротній, правдивій вітчизняній поезії, особливо в час великих і найбільших випробувань людських спільнот, держав і назагал світового «гуртожитку»... Уточню і конкретизую: нашого сучасного співтовариства, яке «на маршах» (у тому числі й на кривавих!) переорієнтовується локально і глобально, переформатовується абияк, цілком не дбаючи про сутнісні національні особливості, інтереси, традиційні потреби українського етносу в ідентичності, заради яких, властиво, і точається гібридні війни.

Чому я так ставлю питання і беру такий масштаб? Бо маю честь представляти підбірку справжніх, повновартісних віршів прикарпатця Богдана Томенчука — як щасливо персоналізоване, окремішне, високохудожнє явище в сучасній українській літературі, невідрубне від вищезгаданих процесів і яке, діючи інструментарієм високої та хвилюючої поезії, дає дуже своєрідне бачення теперішньої держави і суспільства в огні війни, а також візію модерних перспектив українського світу і універсуму людини.

Диво Томенчукової поезії полягає в тому, що його неповторна, красива, глибока, сповідальна лірика, позаконкурентна патріотична філософія ра-

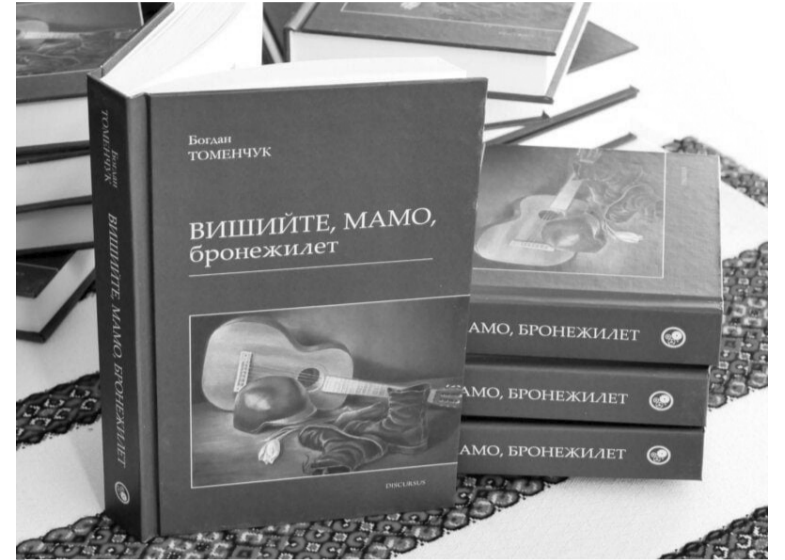
зом із блискучою, так би мовити, соціально-поетичною політикою взяті у людинотворчих та націєбудівних завданнях, у тримірності часу, історії та національної долі. Вони віртуозно декодуються в поняття єдино спасеного в Україні та у світі миру, гуманізму, всезагальних цінностей духу і добра, узагальнених людством як Віра, Надія і Любов.

Наскрізною ідеєю понад 30-річної поетичної творчості цього відомого громадського діяча, державника-освітянина (математика за фахом, поета за покликанням, автора 13 прегарних збірників, відзначених 5 літературними преміями) була і є орієнтація на досвідченого читача-співавтора. Було і залишається служіння своєму народові — від найтоншої та найпроникливішої лірики до глибинного занурення у трагедію теперішньої війни та фактично Третьої світової — для чи не решти планети.

За локацією карпатського народження, за генною вдачею, за особливостями власного та соціального характеру і темпераменту пану Богданові заповідалося на пожиттеву самоперемогу, самопоборювання власне себе, дотримання, умовно кажучи, авторської, суверенної етично-мистецької Конституції. А ще — правди, відповідальності, гідності українця-європейця, його совісті, чину та рідного слова.

Можна назвати фронтовим щоденником книгу «Вишійте, мамо, бронезжилет» Богдана Томенчука. Ця назва за короткий час стала сильним образом новітньої лексикі. Запам'ятайте її, знайдіть і обов'язково прочитайте збірку! Вона не голосить кожним словом, а озивається болючою сльозою за кожну передвідчуту і відчуту мить війни, за кожну днину нашої біди, народного горя і кожнісінького українця. Вона відлунко втратами і гіркими уроками все ж незрадженної Вітчизни і показує шлях та нашу однокровну приреченість на Перемогу.

Уже зараз найбільшою і феноменальною рецензією на цю унікальну сповідь і молитву стали пів мільйона добродійних гривень для фронту, зібраних Богданом Томенчуком у Києві, Івано-Франківській області та у кількох містах заходу країни від продажу презентаційних збірників «Вишійте, мамо, бронезжилета». Без спецефектів важкого року і репу, без сценічних атракціонів, а тихою розмовою автора з читачами-одноземцями. Починаючи від найцінніших вдовиних сліз — «вдовоїні лепти», шкаредних пенсійних копійок, виготовлених дітьми і проданих для потреб ЗСУ смаколиків та обрізаних кіс молодесенькими матерями і жінками при надії, але вже зі свіжими могилами Героїв на жовто-синіх українських цвинтарях...

Книжка Богдана Томенчука.
Фото з сайту tismenitsa.if.ua.

Ця поезія — як дар Творця й Неба і, власне, Богослужіння поета Богдана Томенчука на землі. Вони надають нових сил, терпіння, волі, тримають віру в українську Перемогу і надихають, благословляючи невечерність любові.

«Вишійте, мамо, бронезжилет»

Богдан ТОМЕНЧУК

Згорбився місяця півсилу-
ет,
Всілися круки на браму.
Вишійте, мамо, бронезжилет.
Чорне по чорному, мамо.

Білим по білому, мамо, сніги
Під закривавленим сонцем,
Де перестріли нас вороги
З ангелом-охоронцем.
Нас було двоє... Неміряно їх,
А в патронташі — ні грама.
Ангела я захистити устиг,
Ангел не встиг мене, мамо...
Птаха — розпластаний ваш силует.
Сину... Дитино... Синочку...
Вишійте, мамо, бронезжилет,
Ніби празничну сорочку...

Віра ЗАЛЮБОВСЬКА

У Софії Київській відбудеться вже сьомий щорічний фестиваль високого мистецтва Bouquet Kyiv Stage, із 15-го по 18 серпня. Цьогорічний фестиваль, який об'єднує українське візуальне мистецтво, музику, театр, кіно та «Бесіди під ясенем», стане мистецьким проявом єдності всіх українців у серці Києва.

Слоган цьогорічного Bouquet Kyiv Stage — «Від Сяну до Дону». Тема єдності звучатиме лейтмотивом кожної фестивальної події.

У символі Букет, подарованому Bouquet Kyiv Stage видатним художником сучасності Олександром Дубовиком, першочергово закладено саме ідею єднання і об'єднання. Як акцентує художник: «Букет — це символ гармонії, цілісності, охоронна грамота людства... «Білий букет» як один із символів українського духу, української ідеї. Як символ нинішньої цивілізації в часі її переходу в іншу парадигму. Це символ духовності та позачасових цінностей».

На фестивалі Bouquet Kyiv Stage 2024 тема об'єднання стане ключовою і наскрізною. Вона буде присутня у кожній події та з'єднає українські міста — Київ, Харків, Одесу, Херсон, Миколаїв й український Крим. Велика частина фестивальної програми буде присвячена саме Криму.

Особливою родзинкою проекту стане прем'єра музичного перформансу «Ярослав та Інгігерда: Life Story — Love Story». Наймовірніше хвилююче та символічне те, що проект буде представлений уперше саме там, де розпочалася ця велика історія, — в Софії Київській. Мовою сучасної електронної музики та анімації через історію кохання владного подружжя розкриваються глибоко вкорінені між Україною та Європою зв'язки. 30-річ-

■ ФЕСТИВАЛЬНИЙ СИНДРОМ

«Букет» високого мистецтва

Які зірки виступатимуть у Софії Київській на знаному фестивалі

ний союз Ярослава та Інгігерди сприяв розквіту Київської Русі.

Спеціально для проекту «Ярослав та Інгігерда: Life Story — Love Story» композитор Максим Коломієць написав музику. Мисткині Аліна та Каріна Гаєви створили автентичні художні образи, базуючись на історичних матеріалах, які зберігаються у Софії Київській. Автором ідеї та ініціатором проекту виступив Дом Майстер Клас.

Загалом програма Bouquet Kyiv Stage 2024 — це справжній вишуканий букет понад 40 мистецьких проєктів від київських, харківських, одеських, херсонських, миколаївських, кримських митців. Протягом чотирьох фестивальних днів на території Софії Київської відбудуться виставки; концерти класичної, джазової, електронної музики; покази українського кіно; театральна вистава; екскурсії Софією Київською; традиційні «Бесіди під ясенем» та панельні дискусії (зокрема, «Культурний геноцид», «Розвиток культурної дипломатії», «Крим: політична та культурна необхідність»); програми для дітей та молоді.

Серед іноземних учасників на цьогорічному фестивалі, які, попри всі виклики воєнного часу, готові дієво підтримувати Україну, — зірковий ізраїльський джаз-бенд Yoveg Shetrit Trio та австрійський віолончеліст Йорг Цвікер, який виступить з Національним ансамблем солістів «Київська камерата».

Австрійський віолончеліст, диригент, університетський викладач музики Йорг Цвікер знає Україну й часто відвідує її з 1990-х років. Йорг Цвікер каже: «Я не перестаю цінувати те, що українці роблять для культури в таких складних умовах. На Заході ми можемо жертвувати гроші, організувати благодійні концерти, збирати генератори та одяг на зиму, однак я зрозумів, наскільки важливо проявити солідарність, показати, що ми разом, що ми не забуваємо про те, що відбувається в Україні. І це я можу зробити найкращим чином, прийшовши в Україну. Я — музикант, а музика об'єднує людей, дарує надію й віру. Тому я хочу привезти до Києва свою любов, свою музику, свою повагу і свою солідарність».

Уперше приїде до нашої країни Йогев Шетріт, всесвітньо відомий композитор і барабанщик, разом зі своїм джаз-бендом Yoveg Shetrit Trio. «Я родом з країни, яка переживає постійний конфлікт, — ділиться думками щодо участі у київському фестивалі музикант, — і я знаю, як важливо продовжувати йти вперед, продовжувати жити. Той факт, що цей фестиваль відбувається під час війни, показує вашу силу і волю до життя; це робить наші країни схожими. Я вірю в силу мистецтва, особливо у важкі часи».

У Bouquet Kyiv Stage від самої ідеї та назви закладено багато сенсів. Як наголошує Ірина Буданська, співзасновниця фестивалю Bouquet Kyiv

Ініціатори та засновники фестивалю, засновники культурного центру Дом Майстер Клас — Ірина Буданська та Свєтєній Уткін.
Фото надане організаторами.

Stage, засновниця культурного центру Дом Майстер Клас: «Протягом декількох фестивальних днів в одному просторі поєднуються різні види мистецтва, різні аудиторії, спільно переживаються та проживаються сильні емоції, почуття, народжується справжня магія. Та ще й у якому просторі все це відбувається — в самому серці Києва, в Софії, яка тебе приймає, огортає й дає сили!».

Отже, чотири насичені мистецькими подіями дні подарують справжні вітаміни для душі, щоб витримати будь-які реальні та духовні BLEKAUTI. Детально ознайомитися з програмою можна на сайті фестивалю <https://bouquetstage.com/>.

КРАСНЕ ПИСЬМЕНСТВО

Коли ми байдужі до ефіопців —

ТО ЧОГО чекаємо до себе?

Костянтин РОДИК

Торік роман Сергія Сингаївського «Дорога на Асмару» (К.: Комора) став лавреатом всеукраїнського рейтингу. Хоч у вихідних даних і не зазначено — це друге видання. Першодрук з'явився сім років перед тим (К.: Кліо, 2016) і тоді пройшов повз увагу критики. Тогочасна література судомно реагувала на шок від російської інвазії на Донеччину («Укри» Жолдака, «Чорне сонце» Шкляра), «Блокпост» Гуменюка) — який шанс мав Сингаївський зі своєю Ефіопією? Що нам Гекуба? — сказав би Гамлет на наш тодішній брак емпатії до всього, крім України.

Та 24.02.22 змінило й цю нашу нечутливість до далеких трагедій. Виник масовий попит на літературу, що рефлексувала російські злочини будь-де і будь-коли. І в тих історіях ми раптом побачили свій хронічно непримітний колабораціонізм зі злом, що нуртувало за морями-океанами. У тому дзеркалі відбилася несподівана відповідь на запитання, що переслідує нас уже третій рік: як іноземці можуть так виважено і спокійно ставитися до нашої війни? Та так само, як ми ставилися до війни ефіопської...

Атлантида Сингаївського сплила на поверхню. Читач отримав один з кращих романів останніх років. Власне, найкращий, після двох спалахів 2019-го — «Букової землі» Матіос та Івченкових «Ніг». Книжка, за якою сучили у повені романів-одноденек; писана — без дедлайнів і нових контрактів — упродовж семи років. Без хаплого поспіху застрибнути в останній вагон мінливої кон'юнктури. У «Дорозі на Асмару» є малопомітний мікродіалог, що пояснює багато що: «— Мало перемогти ворога, треба перемогти диявола. — А можна перемогти диявола? — Так — кожної окремої хвилини». Диявол — і в нашій неувазі до всіх тих бід, що трапляються на периферії ментальної пам'яті.

Це оте філософське дао, що свідчить: перед нами література зрілості. Ось іще одна, також неспроможна, теза — котра, проте, теж чимало прояснює у складній структурі роману: «Постарайтеся бути більше коло матері. Розмовляйте з нею на приємні теми. Розпитуйте її про дитячі роки, про батьків, про своє дитинство. Їй треба повернути бажання жити. Ви зрозуміли?». Ми зрозуміли? Адже йдеться про речі засадничі, ті, що тримають нас на поверхні. Авжеж, це про любов. «Крім любови, у смерті немає гідних ворогів», — значить оповідач роману, перебуваючи посеред геноциду. А ще далі — «в Рай ми можемо зазірнути, тільки поки кохаємо». Це вже про головні сюжетні стрижні, які долучають роман Сингаївського до мейнстріму сучасної літератури зрілості. В цьому сенсі є рівень чилійської романістки Ісабель Альенде. А за фабульними закрутами «Дорога на Асмару» може позмагатися не лише з кращими зразками мексиканських серіалів, а й із Пауло Коельйо.

Але тут варто застеретися: автор не наслідуює зразків, навіть не відштовхується від них — він витворює власну історію: кохання, прозріння і спротиву. Сюжет попервах здається занадто заплутаним, проте наприкінці все логічно й емоційно стає на свої місця. Ба більше — ми вже не так чекаємо фіналу, як задовольняємося протяжністю оповіді. Я, зізнаюся, довгий час комплексував був

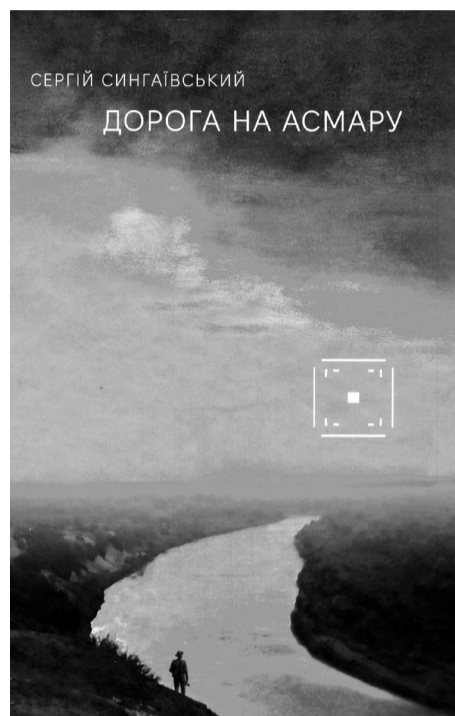
перед 600-сторінковим обсягом непрочитаного роману. Та вже після кількох десятків сторінок захопився, як від доброго детективу. І знов-таки: детективна складова «Дороги на Асмару» — не самоціль, а природне віддзеркалення спроби збагнути, як ув екстремальних ситуаціях працює наш мозок.

Тут доречно бодай пунктирно позначити отой заплутаний сюжет роману. Тридцятирічний оповідач отримує від матері, яка вмирає, щоденник людини, яка виявляється, зрештою, його батьком. Сліди ведуть в Африку. Успішний архітектор, замість їздити-будувати по Європах, змушений розслідувати справу про скелети у своїй родинній шафі. Щодалі кістяки стають страшніші — людина, яку все життя мав за батька, виявляється хрещеним батьком КГБешної контрабанди в тому екваторіальному регіоні: зброя, алмази, наркотики.

Коли вийшов першодрук «Дороги на Асмару», такий сюжетний поворот виглядав украй екзотичним. Лише 2021-го з'явилася книжка історика-емігранта Юрія Фельштинського «Від Червоного терору до мафіозної держави. Спецслужби Росії в боротьбі за світове панування» (К.: Наш формат, де докладно описано, як зароджувався цей надприбутковий бізнес советської спецслужби. А ще перед тим на ринок вийшов переклад діалогії французького романіста Жан-Крістофа Гранже «Лонтано; Конго» (К.: BookChef, 2018; 2019), де лінія «спецслужби—контрабанда—Африка» збігається чи не стовідсотково. Звісно, про жодний взаємовплив тут не йдеться бодай через хронологію появи цих книжок. Радше, має рацію чутлива критикиня Ганна Улюра в рецензії на Сингаївського: «Перед тим як ми почуємо правду про цю війну, мають померти всі зацікавлені в її результатах, і тоді постануть діти, гідні взяти на себе гріхи батьків» (Писати війну. — К.: Темпора, 2023).

Так, спокутування батьківських гріхів — провідна тема що у Сингаївського, що у Гранже. І там, і там усе починається з горезвісних «благих намірів». Спродуючи для зручності, Улюра виводить формулу невідомого колаборантства: «Андрій прийшов зі своїми колегами «примиряти» африканські країни і захопився місією аж до створення там штучного голоду».

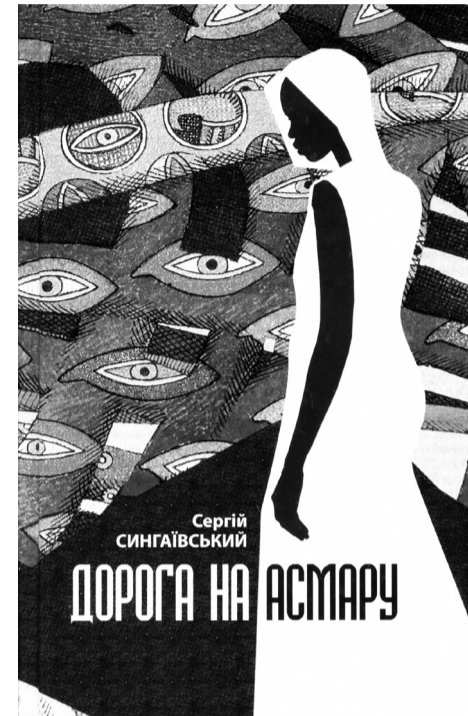
Андрій — це той справжній, як виявилось, батько головного персонажа-оповідача. Поїхав до Ефіопії добровольцем-перекладачем допомагати боротися з голодом, який нібито спричинила аномальна посуха. Продукти завозять західні країни, СССР забезпечує їх розвезення, логістику. Спостереження заводять молодого лейтенанта у глухий кут: чому голод, якщо урожай видався добрий? Чому хліб потрапляє не до

селян, що перебувають у зоні бойових дій, а винятково до бойовиків просоветської орієнтації? Чому примусово вивозять населення без видимих на те причин? Його «просвіщає» безпосередній начальник, полковник КГБ, якого Андрій син усе своє життя вважав батьком: «Ми вивозимо селян з району бойових дій, щоб позбавити сепаратистів підтримки населення... Хліб теж подвійного призначення. Усе залежить від того, в чий руки ти його даєш». Згодом Андрій зустрічає канадійку українського походження, яка перебуває в Ефіопії з гуманітарною місією, і та закидає до його свідомості геть крамольну думку: «Друга світова почалася не в 39-му в Польщі й не в 35-му в Абіссинії, а в 32-му в Україні. Нова ідеологія дала змогу вивозити й винищувати цілі етноси». Йому це попервах увижається за «буржуазну пропаганду», а тоді він на власні очі спостерігає за удосконаленим «бізнес-варіантом» тактики енкаведистів у Галичині: «Щоб забрати тіло, треба відшкодувати кебеле — кварталому — вартість набойів. Такса — півтора ста бир. Сто п'ятдесят бир за кулю, якою вбито твого сина».

Отже, в голові лейтенанта-українця складається жахливий пазл: депортації як початкова стадія будь-якого голодомору: вивезти активне населення задля швидшого й «успішного» винищення пасивної більшості. Ясна річ, він невдовзі гине «за нез'ясованих обставин».

«Дорога на Асмару» — виразно постколоніальний роман. Хоч як дивно, в сучасній українській літературі таких, м'яко кажучи, обмаль. А як точніше, то пригадується лише та сама «Букова земля». Андрій значить у своєму щоденнику: «Ідея незалежності нашим людям незрозуміла. Якщо «від колонізаторів» — так. А «взагалі» — ні». Звісно, якщо колонізаторів іменувати інтернаціоналістами — то про що мова? Пані Улюра слушно зауважує: «Советські солдати дають клочки одне одному: покотом тут «басмачі» та «абрекі» — от піднялися і пласти колоніальних війн на Кавказі та в Середній Азії». Авжеж, вигулькує й налічка «бандери» — щоправда, жонглюють нею не солдати, а гебешники.

Це все про те, як Росія — завжди і всюди — готується до початку воєнних дій: підмінює поняття, дегуманізує-демонізує майбутнього супротивника, збурює задрість-ненависть. Ще за советських часів у Висоцького була пісня «Притча про Правду» — хто у неї вслухався? А це ж була майже вичерпна характеристика тамтого «глибинного народу». В романі Сингаївського є цікава фраза: «Мародери та святі є скрізь, важче зібрати в одному місці десяток просто порядних людей». Ну не збираються «руссіє» в такий десяток ніде й ніколи, навіть у їхній нинішній політичній еміграції. Що вже казати про біомасу, яка підтримує-намагає Путіна зсередини країни?

Що окремо тішити — роман Сингаївського є літературою професіоналів. На широкому тлі незчисленних книжок, висотаних з Вікіпедії, це як ковток свіжого повітря. Сергій Петрович, власне, описав свій фаховий досвід перекладача у зоні бойових дій — у тій самій Ефіопії. Так, військові перекладачі не є вагомим чинником бойових дій. Але у логістиці війни їхня роль непересічна. Пам'ятаєте фільм Гая Річчі «Перекладач» (2023)? Там у прикінцевих титрах про те, що таліби, як захопили Афганістан після зрадливого виведення американських військ, чи не першим ділом винищили усіх перекладачів (разом з їхніми сім'ями), до яких змогли дотягтися, — десять тисяч убитих.

«Де ми були б зараз, якби не втратили стільки часу? І стільки людей», — читаємо сповідь Андрія, людини советської, хоч і «зіпсутої» несанкціонованими спостереженнями-висновками. Ми нинішні вже трішки набрали це інформації, щоби поглибити це риторичне запитання до Шевченкового «якби-то ти, Богдане п'яний». Сергій Сингаївський дописує зараз нову книжку — неспішно-мудро, як і попередню, впродовж семи років. Можливо, там буде і про те.

Ну й насамкінець — кредо письменника з останнього рядка післямови: «Говорити людству те, чого воно чути не хоче». ■

■ ЄВРОКУБКИ

Справедливість і мотивація

У третьому кваліфікаційному раунді Ліги чемпіонів «Динамо» протистоїть міцний горішок із Шотландії

Григорій ХАТА

У новому єврокубковому сезоні грають матчі лише третього кваліфікаційного раунду, а українське представництво на міжнародній арені вже має на дві команди менше. Першим, нагадаємо, футбольні єврокубки ще до їх старту залишив «Дніпро-1», який через фінансові проблеми поставив на паузу свої турнірні виступи в усіх змаганнях. А слідом за дніпрянами з міжнародної арени зійшло «Полісся». У своєму дебютному євросезоні житомирський колектив поступився словенській «Олімпії» у другому кваліфікаційному раунді Ліги конференцій.

Підопічні Імада Ашура прогали супернику обидва матчі (0:2, 1:2) й із доволі похмурим настроєм залишили третій за силою клубний турнір Старого світу.

Важко сказати, що саме викликало шквал емоцій у таборі української команди — підсумкова невдача чи втрачена нічия в матчі-відповіді після сумнівного епізоду з переможним голом словенського клубу на заключних хвилинах того двобою. Але на захист «Полісся» став навіть абсолютний чемпіон світу з боксу в надважкій вазі Олександр Усик, котрий різко розкритикував суддівство.

«Враховуючи сьогоднішній матч та підсумковий результат, спорт — несправедливий. Немає справедливості у світі, за неї треба боротися. Коли тобі не дають працювати та допомагають іншій команді. Я ніколи не жалюся на суддів, але цей склад арбітрів із Сербії... УЄФА потрібно звернути увагу, що у сербів до нас, українців, є упереджене ставлення. Вони підтримують нашого ворога. Подивіться, що відбувається: суддя просто в одну сторону судить. Я не футбольний арбітр, але, УЄФА, відкрийте очі! Якщо вам потрібні гроші — наберіть, я

дам вам гроші», — емоційно заявив Усик, котрий, до слова, в минулому сезоні перебував на річному контракті в поліському клубі.

Утім, як відомо, публічна критика суддів у світовому футболі не вітається. Максимум, чого можна досягти, — це наразитися на штрафні санкції. Тож реагувати на несправедливість, про яку говорить Усик, напевно, варто в інший, так би мовити, конвенційний спосіб.

І тут хорошим прикладом «контргри» може слугувати історія нещодавніх взаємин київського «Динамо» та сербського «Партизана» в другому кваліфікаційному раунді Ліги чемпіонів. Перед офіційною дуеллю з українським клубом сербський колектив усупереч нормам міжнародного спортивного товариства, котре бойкотує російський спорт, відвідав країну-агресорку та зіграв там серію товариських поєдинків з місцевими клубами.

«Ми з величезним м'яко кажучи, нерозумінням сприйняли поїздку ФК «Партизан» до Москви на товариський, «братський» турнір, де вони провели кілька матчів та висловили солідарність із тими, хто веде проти

У двох матчах проти «Партизана» динамівці забили дев'ять голів.
Фото з сайту fcdynamic.com.

нас агресивну загарбницьку війну. Ми вважаємо ці дії недружніми стосовно нашого клубу і нашої країни», — заявив головний тренер «біло-синіх» Олександр Шовковський.

Мотивація у динамівців була через край і в підсумку вони двічі громили своїх суперників — 6:2 та 3:0. «Ніколи раніше не пропускав за два матчі дев'ять м'ячів», — бідкався після завершення двоматчевої дуелі кіпер «Партизана».

А вже в наступному раунді «лігочемпіонського» відбору су-

перник у «Динамо» — набагато серйозніший. Шотландський «Глазго Рейнджерс» — це завжди міцний горішок.

«У «Динамо» є сильні якості. Але вони також є й у нас», — зауважив захисник шотландського клубу Леон Балогун.

Водночас наставник динамівців сподівається, що його підопічні й далі продовжать результативно грати в атаці. «Ми виконуємо багато тренувальних вправ для розвитку голевого чуття у гравців, і сподіваємося, що

хлопці зможуть реалізувати свій потенціал», — зазначив напередодні першої дуелі з «рейнджерами» Шовковський.

Додамо, що свої домашні матчі у кваліфікації Ліги чемпіонів «біло-сині» грають у польському Любліні й сподіваються, що в місті, де мешкає велика українська діаспора, вони й далі почуватимуться, як у рідних стінах. Бо більшого розгрому, з шістьма м'ячами, динамівці завдали «Партизану» саме на «Арені Люблін». ■

Олексій ПАВЛИШ

Літня пауза в УПЛ, зважаючи на участь українських футбольних збірних у Євро та Олімпіаді, вийшла коротшою, ніж зазвичай. Новий сезон особливий ще й тим, що остаточний склад учасників чемпіонату визначився лише за чотири дні до перших матчів. Через те, що СК «Дніпро-1» до останнього тягнув з офіційним зняттям з УПЛ, Українська асоціація футболу лише у другій половині липня визначила, яка з команд має замінити «дніпрян».

Попри те, що клуби УПЛ більшістю підтримали варіант із заміною СК на «Минай», в УАФ вирішили провести так званий «Турнір чотирьох» за останнє місце в еліті — між «Минаєм», «Металістом-1925» (які вилетіли з еліти за спортивним принципом) та «Епіцентром» і «Лівим берегом» (які грали у перехідних матчах).

Фаворитом мінітурніру, зважаючи на кадрове підсилення, вважались харків'яни, але вже на стадії півфіналу вони поступились у серії пенальті «Лівому берегу» — ця поразка призвела до відставки наставника «Металіста-1925» Віктора Скрипника. В іншому півфінальному матчі «Минай» уже звично відігрався на останніх хвилинах проти «Епіцентру», а потім був точнішим у серії 11-метрових. Натомість у фіналі боротьби не вийшло: «Лівий берег» легко розгромив минайців (3:0) — столичний клуб уперше пробився до еліти українського футболу.

Волею календаря дебютанти УПЛ провели свій стартовий матч у найвищому дивізіоні вже через 5 днів після здобуття перепустки — кияни мінімально поступились «ЛНЗ», який після першо-

■ ПРЕМ'ЄР-ЛІГА

З корабля на бал

«Лівий берег» дебютував в УПЛ одразу після здобуття путівки в еліту

Київський «Лівий берег», вигравши «Турнір чотирьох», уже встиг провести перший матч в УПЛ.
Фото: sport.ua.

го сезону в еліті торік тепер хоче боротись за єврокубки.

«Ми раді, що вийшли до УПЛ за спортивним принципом, вигравши «Турнір чотирьох». Єдине, що цей турнір може потенційно зірвати тренувальний про-

цес, — гравці будуть втомлені. Вважаю, що хоча б перший матч з ЛНЗ треба було переносити», — сказав почесний президент «Лівого берега» Микола Павлов, додавши, що до кінця серпня клуб працюватиме над кадровим підсиленням.

■ ТАБЛО

УПЛ. 1-й тур. «Верес» — «Карпати» — 0:0, «Кривбас» — «Чорноморець» — 1:0 (Твердохліб, 6), «ЛНЗ» — «Лівий берег» — 1:0 (Ассінон, 90+3), «Ворскла» — «Шахтар» — 0:5 (Матвієнко, 8, 68; Зубков, 31; Судаков, 66 (пен.); Сікан, 88), «Оболонь» — «Колос» — 2:2 (Черненко, 59; Слободян, 67 — Цуриков, 48, 87), «Зоря» — «Інгулець» — 2:1 (Башич, 16; Яцик, 90+2 — Білоцерковець, 29).

А відкрило новий сезон західноукраїнське дербі: «Верес», який другий рік поспіль зберіг прописку в еліті лише після перехідних матчів, розписав «суху» мирову з оновленими львівськими «Карпатами», на чолі яких замість Мирона Маркевича тепер працює Владислав Лупашко.

Із першого туру про свої єврокубкові амбіції заявили «Зоря» та «Кривбас», котрі здолали «Інгулець» та «Чорноморець». В одеситів, до речі, поки погана кадрова ситуація — у заявці на гру з «Кривбасом» було лише 16 футболістів, але тренер команди Олександр Бабич обіцяє найближчим часом дозаявити нових гравців.

Натомість чинний чемпіон та володар Кубка «Шахтар» відкривав сезон протистоянням з полтавською «Ворсклою». Якщо у травні у фіналі Кубка полтавчани змогли нав'язати боротьбу «гранду», то цього разу інтриги не було — «гірники» забили п'ять «сухих» м'ячів. Особливо відзначився капітан донецчан Микола Матвієнко, в активі якого — два голи після дальніх ударів.

Ще два матчі, «Олександрія» — «Динамо» та «Полісся» — «Рух», перенесли через участь киян та житомирців у кваліфікаційних раундах єврокубків. ■

«Я могла стрибнути вище на Олімпіаді, я до цього готувалася, але після того, як зрозуміла, що вже «золото» в мене, далі заспокоїлася. Завдання ми все одно виконали».

Григорій ХАТА

Олімпійський спорт — справа непередбачувана. Змагання, до яких із неймовірною відповідальністю спортсмени готуються довгі чотири роки, за їхніми ж словами, супроводжуються великим стресом, неймовірними емоціями та небувалим хвилюванням. Під час баталій на олімпійських аренах нерви не витримують навіть у найбільш титулованих атлетів. Так, в олімпійському Парижі під час фіналу в окремих дисциплінах упала з колоди чотириразова олімпійська чемпіонка ОІ-2024 Сімона Байлз зі США, зачепив ногою свій ударний снаряд чинний чемпіон світу на паралельних брусах німець Лукас Даузер, поза п'єдесталом у жіночих командних змаганнях шаблісток залишилися її фаворити — збірна Франції, кольори якої захищали новоспечені чемпіонка та віцечемпіонка Олімпіади в особистих змаганнях.

Відпочинок від думок

Без сумніву, Олімпіада — це не тільки ігри найсильніших. Перш за все це ігри нервів. І перемагає в них той, кому найкраще вдається взяти під контроль власні емоції. У проміжках між своїми стрибками титулована вітчизняна висотниця Ярослава Магучіх лягає на килимок, закутується в ковдру і, закривши очі, намагається абстрагуватися від навколишнього світу. «Лежу, аби відпочити між спробами. І ні про що не думаю», — пояснює свою стратегію Ярослава.

На заповненому «Стад де Франс» відволікаючих увагу моментів було дуже багато. За кілька тижнів до Олімпіади українська стрибунка побила майже 40-річний давнини світовий рекорд, узявши 2,10 м. Утім у Парижі, як і її конкурентка з Австралії Нікола Олісласгерс, вона взяла лише 2,00. «Я могла стрибнути вище на Олімпіаді, я до цього готувалася, але після того, як я зрозуміла, що вже «золото» в мене, далі я заспокоїлася. Завдання ми все одно виконали», — пояснила Магучіх.

А про чемпіонство Ярослави, котра на шляху до 2,00 використала мінімальну кількість спроб, стало зрозуміло тоді, коли її суперниця з третьої спроби не змогла взяти 2,02. Свою ж заключну спробу в цьому підході українка перенесла на 2,04, але й там її спіткала невдача. Хай там як, а після токійської «бронзи» в активі Магучіх тепер є й паризьке «золото». А раз так, то 22-річна представниця Дніпра стала першою вітчизняною легкоатлеткою, котрій вдалося виграти нагороди одразу на двох Олімпіадах.

«Я виборола золоту нагороду для нашої країни. Я дуже щаслива. Хочу подякувати ЗСУ, військовим, волонтерам. Це медалі для всієї країни», — наголосила Магучіх.

Примітно, що разом із Ярославою на п'єдестал пошани піднялася ще одна українка — Ірина Геращенко з результатом 1,95 м здобула «бронзу». При цьому її турнірний шлях виявився ідентичним до стрибкової сесії австралійки Елеонор Паттерсон, з якою вона в підсумку розділила бронзовий щабель.

А натхненний здобутками українських висотниць у секторі по сусідству до третього результату (79,39 м) свій молот метнув Михайло Кохан. «Нарешті відкрили для себе новий рівень — медалі. Сподіваюся, у нас закінчилася та смуга з четвертими/п'ятими місцями», — сказав український металник, наголосивши на позитивній для українських спортсменів аурі, котра панувала під час змагань на «Стад де Франс».

Історичне повторення

Неймовірна атмосфера була й під час фіналу командного турніру шаблісток під куполом «Гранд Пале», де змагалися збірні України та Південної Кореї.

Після того, як корейки у півфіналі вибили з розіграшу титулованих господарок турніру (українки перемогли Японію), симпатії більшості місцевих уболівальників були на боці української команди.

А в складі «синьо-жовтих» була феноменальна Ольга Харлан. І саме завдяки її фантастичному фехтуванню українська команда змогла досягти олімпійської вершини. Під час матчу прімі вітчизняного фехтування не раз доводилося підчищати огріхи своїх партнерок по команді (Аліни Комащук, Олени Кривацької та Юлії Бакастової).

Зрештою, на завершальну сучітку в матчі Харлан виходила, маючи скромну фору в «мінус три очки» — 37:40. Утім надогнати й випередити корейську збірну, за яку в дев'ятій сесії фехтувала дебютантка Олімпійських ігор, титулованій українці було не так уже й складно — 45:42.

«Ми — олімпійські чемпіонки!» — не до кінця усвідомлюючи, що сталося, вигукнула одразу після тріумфу головна зірка «синьо-жовтих». За кілька днів до золотого успіху Ольга в матчі за індивідуальну «бронзу» так само проти корейки вже робила героїчний камбек. Щось подібне вона зробила й у золотому фіналі, продемонструвавши чемпіонську волю до перемоги.

За здобутками українських спортсменів, мабуть, міцно стиснувши зуби, спостерігають і в росії. Зовсім невеличка кількість їхніх олімпійців виступає в Парижі в нейтральному статусі. При цьому здобуті ними медалі в загальному заліку не враховуються. Та навіть за таких умов Олімпіаду 2024 в Парижі українські поважні особи називають соромом через допуск до них росіян. «МОК свідомо проігнорував велику збірку доказів від міжнародних юристів-правознавців про те, що 10 із 15 російських спортсменів явно порушили правила нейтралітету і словесно підтримали війну терору проти України», — заявив Володимир Кличко.

Хай там як, а вигравши вдруге в кар'єрі олімпійський командний турнір (перший її успіх датується 2008 роком), Ольга Харлан збрала у своїй колекції шість олімпійських нагород. А разом з ними тепер вона — найтитулованіша в історії літніх Ігор українська спортсменка, яка за кількістю медалей випередила п'ятиразову олімпійську

ОЛІМПІЗМ

Ігри нервів

Ольга Харлан вдруге в кар'єрі виграла олімпійський командний турнір шаблісток, а Ярослава Магучіх продовжила серію знакових перемог серед висотниць

Українська команда шаблісток здобула «золото» Олімпіади-2024.
Фото з сайту sumypost.com.

У Парижі Ярослава Магучіх та Ірина Геращенко забезпечили подвійний успіх України в секторі для стрибків у висоту.
Фото з сайту depo.ua.

медалістку Яну Клочкову.

Неабияку наполегливість та жагу до перемоги в Парижі показав і черкаський гімнаст Ілля Ковтун. Після п'ятого місця в командному турнірі, четвертих фінішів — у індивідуальному багатоборстві та вільних вправах вихованець Ірини

Надюк (Горбачової) дотягнувся до медального п'єдесталу, фінішувавши другим у змаганнях на паралельних брусах.

Так само олімпійське «срібло» в Парижі виборов іще один представник Черкащини. Майстер кульової стрільби Сергій Куліш назбирав другу суму

балів у стрільбі з гвинтівки з трьох положень на дистанції 50 метрів.

Тож у медальному активі української олімпійської команди наразі сім медалей — дві золоті, дві срібні та три бронзові — й проміжне 18-те місце в загальному заліку. ■

ЗІРКОВЕ ЖИТТЯ

Селін Діон: «Мої діти вже втратили батька, невже я залишу їх без матері?»

Знаменита співачка з неймовірно сильним голосом була змушена піти зі сцени

Марія ТКАЧЕНКО

Селін Діон народилася 1968 року в маленькому містечку Шарлемань у Квебеку, французькій провінції Канади. Вона була наймолодшою дочкою з 14 дітей Адемара та Терези Діон. Співати та танцювати було улюбленим заняттям дівчинки. У п'ять років вона вперше вийшла на сцену на весіллі свого брата Мішеля. Слухати малечу з напрочуд сильним і бездоганним голосом приїжджали не лише з навколишніх сіл, а й навіть із Квебеку.

Якось її брат Мішель задумав відправити демо-запис музичної композиції, створеної для 12-річної Селін її матір'ю та братом Жаком, відомому в Канаді продюсеру Рене Анжелілу. Подальші події розвивалися дуже швидко — Рене запропонував себе в ролі менеджера юної співачки і заклав свій будинок, щоб оплатити її навчання та перший альбом. Коли юне обдарування завоювало франкомовну аудиторію, Анжеліл вирішив, що настав час закріпити успіх в англомовному світі. Селін не говорила англійською мовою, і перш за все він відправив її на прискорені курси в Монреалі. Водночас вона навчалася в танцювальній школі та посилено займалася вокалом.

Дівчина давно відчувала до Рене не тільки дружні почуття і сподівалася на

Селін Діон.
Фото з сайту suspilne.media.

взаємність. Цілих п'ять років закохані старанно приховували свої стосунки, а в 1993-му Селін зваяжилася публічно заявити про свої почуття до Рене. 1994 року Селін і Рене одружилися в базиліці Нотр-Дам у Монреалі. Їхній перший син Рене Шарль народився 2001 року в результаті штучного запліднення. А у травні 2010-го Анжеліл оголосив, що його дружина вагітна близнюками. Едді та Нельсон народилися того ж, 2010-го, року.

Це було сімейне щастя, затьмарене довгою боротьбою Рене з раком. Уперше хворобу виявили в нього 1998-го, у 2014-му настало сильне погіршення, і Селін скасувала всі концерти та гастролі. 73-річний Рене Анжеліл помер, коли близнюкам виповнилося п'ять років.

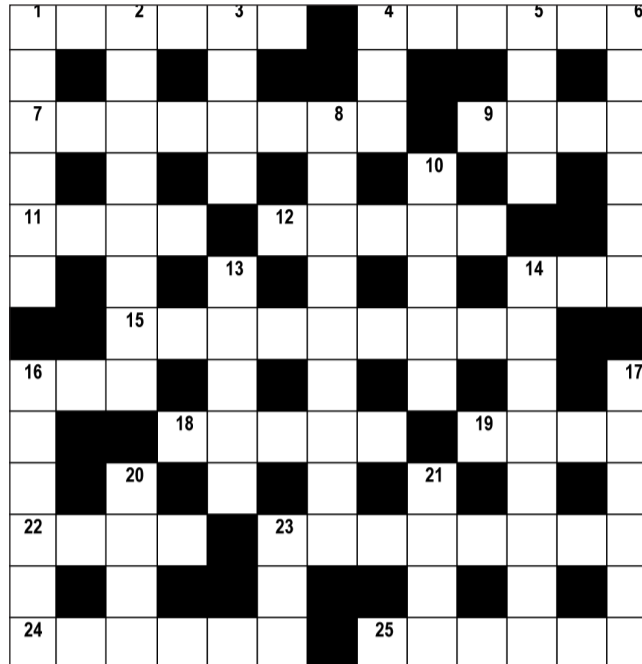
Любозна історія Селін не менш унікальна, ніж її майстерність. Неймовірно, що в знаменитій співачки був у житті один-єдиний чоловік, з яким вона прожила у шлюбі 21 рік. «Так, — погоджується Селін, — це справді неймовірно. І я цим дуже пишаюся. Це була моя мрія». Вона розповідала, яким був Рене, за що покохала його і чому ніколи про це не пошкодувала.

Незважаючи на постійні чутки про повернення співачки на сцену, поки що це видається не цілком реалістичним. Невтішний діагност — синдром м'язової скрутості, рідкісне неврологічне захворювання нез'ясованого походження — не дозволяє Селін ані співати, ні танцювати, а часом навіть просити рухатися. Після ска-

сування всіх запланованих гастролей і концертів Діон вирішила більше не приховувати свій стан.

Селін продовжує боротися: «Я багато і тяжко працюю. Є тільки одне, що ніколи не зупиниться і нікуди не подінеться, — це моя воля». Вона все ще не втрачає надії повернутися до своїх численних шанувальників, які чекають на її появу на сцені.

Діон — артистка, яка розуміє своїх глядачів і усвідомлює, хто вони, чому прийшли саме на її концерт і як перенести їх на цей час у свій, паралельний, всесвіт. І ще одна важлива і відмінна риса Селін Діон — ніхто не може запліднити її у прагненні гнатися за модними трендами в поп-музиці. Діон домоглася визнання та поваги публіки і колег, залишаючи самою собою. ■

КРОСВОРД ВІД МАЛАНКИ №32

По горизонталі: 1. Козацький короткий спис. 4. Степова пташка, схожа на індику. 7. Герой давньогрецьких міфів, людина з головою бика, яку переміг Тесей. 9. Матеріал, який використовують скульптори і травматологи. 11. Містечко в Білорусі, де в 1514 році військо під проводом Костянтина Острозького розгромило війська московитів. 12. Сучасна інтерпретація вигуку «Осанна!». 14. Японська національна валюта. 15. Вагончик на рейках з канатною тягою для перевезення пасажирів на крутих підйомах і спусках. 16. Біблійний праведник, якого Бог вивів із Содому та Гоморри. 18. Великий горщик для приготування їжі над багаттям, у якому, за переказами, варяться у смолі грішники в печі. 19. Тварина, на якій Ісус в'їхав у Єрусалим на Вербну неділю. 22. Настоятель католицького чоловічого монастиря. 23. Пісня Миколи Леонтовича на слова Григорія Чупринки. 24. Держава, повністю оточена територією іншої держави. 25. Металева застібка на поясі, бляха.

По вертикалі: 1. «Я дуже тяжко Вами відболіла. Це все було як марення, як сон. Любов підкралась тихо, як Даліла, а розум спав, довірливий ...» (Ліна Костенко). 2. Загальний вигляд місцевості, пейзаж. 3.

Вигук, що означає: «Замовкни!». 4. Хліб і вино, над якими відправляється церковне богослужіння. 5. Їжа, яку ділив Христос між учнями під час Тайної вечері, називаючи це тілом своїм. 6. Півкруглий (іноді багатокутний) виступ у стіні античної або церковної будівлі. 8. Одне з головних християнських свят, що символізує воскресіння Христа. 10. Крик, насилля. 13. Божий посланець, що передає вісті. 14. Місто, у якому є Храм Гробу Господнього. 16. Присадібна ділянка землі з сінокосом, городом та плодовим садом або іншими деревами. 17. Місце для квітів біля хати. 20. Один із учнів Христа, свангеліст. 21. Уязичників — статуя, що зображує бога. 23. Тварина, яку переміг Самсон, розірвавши пащу. ■

Кросворд №31 від 31 липня

Наш партнер — Європейський фонд за демократію.

ПРИКОЛИ

Скандал у сім'ї. Батько кричить: — Хто, врешті-решт, глава сім'ї? Що мені робити, щоб домогтися свого?
Трирічний син пропонує: — Почни голосно плакати.

— Що за хліб?
— Бородиносний.
— Яким урожайним був 1812 рік!

Спускається чоловік по трапу лі-

стика і, притримуючи штани руками, лається: — Задовбав цей аерофлот — то застєбніть ремені, то розстєбніть.

Утомлений чоловік із двома валізами заходить у готель. — У вас є вільні номери? — запитує він у господаря. — За вельми скромну плату ви почуватиметеся як удома. — Ні, краще дорожче, зате поживу по-людськи.

ПОГОДА

8—9 серпня за прогнозами синоптиків

Київ: хмарно з проясненнями, невеликий дощ. Вітер північно-західний, 1-2 м/с. Температура вночі +18...+21, удень +23...+27. Післязавтра вночі +20...+22, удень +23...+25.

Курорти Карпат: хмарно з проясненнями, невеликий дощ.

Славське: вночі +12...+18, удень +19...+24.

Яремче: вночі +11...+16, удень +19...+23.

Міжгір'я: вночі +12...+17, удень +21...+24.

Рахів: вночі +12...+16, удень +19...+22.

